

భ యం

(పాత్రలు తేని ఏకాంకిక)

అ నా ర్క లి

(చాచిత్రాత్మక నాటిక)

పూ ర్వ స్థు తు లు

(నా టి క)

ర చ న

డాక్టర్ కొర్రపాటి గంగిరెరావు

బాపట్ల (గుంటూరు జిల్లా)

ప బ్లి ష ర్స్

కొండ్లవల్లి వీరవేంకయ్య అండ్ సన్స్

ప్రీ స త్మ నా రాయణబుక్ డిపో

రాజమండ్రి

నర్తహక్కులు
గ్రంథకర్తవి

మొదటి ముద్రణ
నవంబరు 1958

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల
రాజమండ్రి

గ మ ని క

ఈ నాటికలు ప్రదర్శించ కోరువారు రచయిత అనుమతి లేనిదే ప్రదర్శించరాదు. అనుమతి కొరకు ప్రదర్శన తేదీ, సంఘము పేరు, కార్యదర్శి పేరు, ఏ సందర్భమున ప్రదర్శించు నదీ, తెలుపుతూ పూర్తి చిరునామాతో జవాబుకు పోష్టు జీల్ల లతో సహా పంపవలెను. లేనిచో అనుమతి యిచ్చుట సాధ్యముకాదు.

డాక్టర్ కొర్రపాటి^{ఇట్లు} గంగాధరరావు
బా ప ల్ల (గుంటూరు జిల్లా)

భ యం

పాత్రలు

- 1 రామం
- 2 రంగనాథం
- 3 కూర్మారావు
- 4 నరసింహోవతారం
- 5 భూషణం (ముసలాముస)
- 6 అప్పిచ్చినవాడు
- 7 పోలీసు

భ యం

[రంగనాథం గది : మధ్యలో రెండు కుర్చీలు పేబుల్ ఉన్నాయి. గది అంతా చక్కగా అలంకరింపబడివుంది. కుడివైపు ఒక ద్వారం ఎడమవైపు ఒక ద్వారం ఉన్నాయి. కుడివైపుద్వారం మరో గదిలోకి దోవ. ఎడమవైపు ద్వారం బయటకు దోవ. గోడకు చిత్రపతాళు తగిలించి వున్నాయి. వాటిలో ఎక్కువభాగం సినిమా స్టార్లవి. గోడమీద ఒకప్రక్క పాతది—బాటిల్స్ కడిగే బ్రష్ తగిలించి వుంది.]

సమయం : ఉదయం షుమారు పదిగంటలు. తెరమెత్తే సరికి రామం ఏదో చదువుతున్నాడు. రంగనాథం అటూ యిటూ తిరుగుతున్నాడు.

రంగ—ఒరేయ్ ! (ఏదో చెప్పబోయి ఆగాడు)

రామం—ఏమిటది ?

రంగ—ఏం లేదులే.

రామం—(మళ్ళా చదువుకుంటాడు)

రంగ—(మళ్ళీ అటూ యిటూ ఒకసారి తిరిగి) ఒరేయ్.

రామం—ఏమిటి ?

రంగ—ఏం లేదు.

రామం—ఏంటేని కాడికి నన్ను పంకరిస్తా వెందుకూ ?

రంగ—ఏం లేదనంటే అసలు యేంలేదనికాదు. వుండటానికే చాలా వుంది. కాని నీకు మాత్రం ఏంలేదు.

రామం—ఏం ? ఉన్నదేమిటో నాకు చెప్పకూడదేమిటో.

రంగ—చెప్పకూడదు. చాలాపెద్ద రహస్యం. పెద్దదంటే మహా

పెద్దదిలే ! మహారు బ్రహ్మాండమంత పెద్దరహస్యం.

రామం—ఏదిరా? రహస్యమయితే యింతవరకూ నాకెందుకు

చెప్పలేను !

రంగ—అది రహస్యంరా !

రామం—రహస్యం గనక రహస్యంగా చెప్పాలి. నాకు ఏ రహస్యం

చెప్పకుండా వూరుకున్నావ్ గనక.

రంగ—ఇదసలు చెప్పగూడనిదిలే. అయితే ఎప్పుడో వకప్పుడు

చెప్తాగాని,.....ఇప్పుడు కాదు.

రామం—సరేలే; సోది మొదలెట్టావ్—చదువుకుంటుంటే.

రంగ—ఏమిటా చదువు ?

రామం—ఏమిటో యింకా తేలలేదు పది పేజీలయింది గాలి తూర్పు

నుండి వచ్చి—దక్షిణంగా పోయింది. చంద్రుడు ఉత్తరాన కను

పించాడు....అనే తప్ప యింకా హిరోయిన్నీ కూడా లాక్కు

రాలే ! ఎంతసేపు చదివినా తలనొప్పేగాని ఆ Postman

రాదు.

రంగ—Postman : : నీకెందుకు ?

రామం—వాడికోసమే వచ్చా—వాడికోసమేకూర్చున్నా !

రంగ—ఈ పుస్తకం చదువుతూ .... వాడికోసం యిక్కడ

కూర్చున్నావా.

రామం—ఓ ! నీ ఎడ్రెసుకు ఉత్తరం రాయమని రాశాను. ఆ పుస్తక

రం వస్తుందేమోనని వచ్చి కూర్చున్నాను.

రంగ—నా అద్రెస్ యివ్వట మేమిటి ?

రామం—ఆ, కాస్త రహస్యమయిన ఉత్తరం లే.

రంగ—రహస్యమా ! అదేమిటా !

రామం—ఆ. రహస్యమే—నీరహస్యం నాకు చెప్పాచేమిటి నా ఉత్తరం రహస్యం నీకు చెప్పేందుకు.

రంగ—నా రహస్యం చెప్పేది కాదుగాని నిజంగా రహస్యంరా.

రామం—నా రహస్యమూ చెప్పేది కాదు. అందుకే రహస్యంగా నీఅద్రెస్ యిచ్చా.

రంగ—ఏడిశావ్. ఉత్తరం వస్తే నేను చింపి చూసేవాణ్ణి ఏమి చేసేవాడివి ?

రామం—చింపి చూస్తే రహస్యం అని తెలిసేది. వెంటనే మూశేసే వాడివి. రహస్యంగా వ్రాయమని రాశాగా ఆ అమ్మాయికి. రహస్యంగా వ్రాస్తుంది.

రంగ—ఓహో అయితే అమ్మాయి వ్రాస్తుందన్న మాట—

రామం—అరేరే—చెప్పేశానే !

రంగ—ఆ ! చెప్పేశావ్, చూశావా ! నే చెప్పలేదు - నావుత్తరం సంగతి. (కొంచెం ఎక్కువ సంతోషంగా అంటాడు)

రామం—నీదీ ప్రేమ ఉత్తరమేనట్రా?

రంగ—(తెల్లపోయి) ప్రేమ ఉత్తరమని నేనెప్పుడు చెప్పాను ?

రామం—ఆ ! చూశావా ! నువ్వు చెప్పకుండానే నే కనిపెట్టివేశాను.

రంగ—ఎట్లా కనిపెట్టావురా ?

రామం—అట్లా నీ మొహం చూస్తున్నాను. కనిపెట్టేశాను.

రంగ—వీడిశావ్-ఏం కనిపెట్టలేదు. నాది పామాన్యపు ప్రేమ
పుత్తరం అనుకున్నావేమిటి ? బహు మేలైన ప్రేమ పుత్తరం.
రామం—ప్రేమ పుత్తరం అన్న తర్వాత మేలైనదే అవుతుంది.
తీచైన పుత్తరం ప్రేమఉత్తర మెందుకవుతుంది.

రంగ—దాని సంగతి నీకు తెలియదులేరా ! నా పుత్తరం చాలా
అందంగా వుంటుంది. రంగు రంగుల పువ్వులూ, రకరకాల
లతలతో అలంకరించి వుంటుంది/ కవరు చింపగావే అత్తరు
సువాసన గొమ్మాయిస్తూ వుంటుంది. మధ్యలో నాకంటే మంచి
దస్తూరితో, “ప్రియుడా” అనో, “ప్రియతమా” అనో కని
పిస్తుంది. క్రిందపుత్తరంలో “ఇట్లు మీ చకోరం” అనో
“చరణదాసి” అనో,.....

రామం—వీడిశావ్-ఉత్తరం యింకా రాలేదు. నువ్వు చూడలేదు.
ఇవ్వనీ నీకెట్లా తెలుసు.

రంగ—తెలుసు లేరా ! ఎట్లా అయితే ఏం ? తెలుసు నన్నానుగా !

రామం—ఎట్లారా ! కాస్త బుర్ర ఉపయోగించు. postman
రాలేదు. ఆ పుత్తరం ఎడ్రస్ కూడా నువ్వు చూడలేదు. కవరు
చింపలేదు. ఉత్తరం కళ్ళతో చూడలేదు. ఎట్లా తెలుస్తుం
దంటా !.

రంగ—తెలుసునని చెప్తే నమ్మవేం—నే నుత్తరం రాస్తూ లతలూ
పువ్వులూవున్న కాగితంమీద నెంటుపోసి దానిమీద జవాబు
వ్రాయమని నా పుత్తరంలోపాటు పంపాను.

రామం—అరే !

రామం—ప్రేమ ఉత్తరమే !

రంగ—ఆ ! “ప్రియమయిన ఎవరో తెలియనివారికి మీరు రోజూ యిటు రావటం చూస్తున్నాను. మీరు రోజూ నేను చూస్తుంటుంటు, చూస్తున్నారు. ఏం చూసి ఏం ప్రయోజనం గనక. ఉత్తరంరాని గోడమీదినించి పడేయండి. జవాబు రాస్తాను.” అని వుంది. గబగబా పోయి రెండు పుటలేఖలు రాని నెంటుకూసి ఒక దానిమీద పుత్తరంబ్రా? రెండోదిగూడా కవరుతోపెట్టి చీకట్లో గోడమీదినుంచి విసిరేశాను. ఆ అమ్మాయిచూస్తూ వుండగా ?

రామం—ఓరి !! ఎప్పుడూ ?

రంగ—మొన్నరాత్రి ! ఇవ్వాలి Post లో జవాబు రావాలి.

రామ—నేను రాశిందీ మొన్నరాత్రే; నాకూ యివ్వాలి జవాబు రావాలి.

రంగ—వస్తుంది. Postman సంచీ అంతా ఘుమఘుమాయిస్తుంటే వస్తుంది.

రామం—నువ్వు ఎడ్రెస్ యిచ్చావా ?

రంగ—ఓ ! ఎందుకై నా మంచిదని రంగనాథం $\frac{1}{3}$ శ్రీకంఠం వీధి అని యిచ్చా.

రామం—నేనూ అదే యిచ్చా.

రంగ—అది సరే ! రామం C/o రంగనాథం అని యిచ్చావాలేదా !

రామం—లేదు ఎందుకూ ? నాది కాకపోతే నీదేగా ? నువ్వు మొన్ననే వ్రాస్తావని నాకేం తెలుసూ.

రంగ—ఏడిశినట్టుంది: ఎందుకై నా మంచిదని రాయక్కరే.

రామం—ఇట్లా అవుతుందని నాకేం తెలుసూ? మొన్న నీ దగ్గరకు

వస్తూవస్తూ గోడమీదనుంచి పారేశాను.

రంగ—ఇక్కడికి వస్తూనా? అంటే ఈ వీధిలోనేనా ఏమిటి?

రామం—ఈ వీధిలోనే.....నువ్వు—? నీదే వీధిలో—

రంగ—ఈవీధే.

రామం—కొంపదీసి.....

రంగ—కొంపదీసి.....

రామం—జవాబు వస్తుందిగా—రానీ.

రంగ—జవాబు వస్తుంది సరే—సీవుత్తరంలో పేరన్నా వ్రాశావా?

రామం—లేదే! “ఎందుకులే యెందుకై నా మంచిదని” రాయలే.

రంగ—సరి! నేనూ—వ్రాయలేదే.!!

[బయట post అని కేక—ఇద్దరూ బయటవైపుకు పరుగెత్తుతారు. లోపలకు రెండు కవర్లు పడతాయి. ఇద్దరూ అందిపుచ్చుకుని రెంటిమీద ఎడ్రెసులు చూస్తారు.]

రంగ—చంపేశావురా! రెంటిమీద ఒకే ఎడ్రెసువుంది.

రామం—అవును. ఎవరిదేదో ఎట్లా తెలుస్తుంది.

రంగ—ఆగు—(రెండు కవర్లూ వాసన చూశి) రెండూ జిగురు కంపే కోడుతున్నాయి

రామం—చింపి చూడు, నీది కాకపోతే చదవకుండా యిచ్చెయ్యి.

రంగ—నావుత్తరం నాకు గుర్తేలే. రంగు రంగులు కనిపిస్తూనే వుంటాయి. (ఇద్దరూ చూసి చదువుతారు—చెరోవైపుకివెళ్ళి. తెల్లబోతారు)

రంగ—ఆ ఉత్తరం నీదేనా :

రామం—ఏం ? ఆ ఉత్తరం నీది కాదా ?

రంగ—కాదు !

రామం—అతలూ పువ్వులూ దావిమీదవున్నాయే!

రంగ—ఉన్నాయి. ఈ కాగితం నాదే. కాని ఉత్తరంలో సంగతులు అతకటం లేదు.

రామం—నా ఉత్తరానికి సంగతులు అతకటం లేదు.

రంగ—బహుశా ఏదో పొరపాటే ! ఏదీ ? అది యిట్లా యియ్యి
(ఇద్దరూ ఉత్తరాలు తిరగమార్చుకుని విడివిడిగా చదువుకుని
తెల్లపోతారు)

రంగ—అబ్బే ! ఇదీ నాదిగాదురా !

రామం—ఇది నాదీ కాదు.

రంగ—అది నీదే—ఇది నాది కాదు.

రామం—ఈ రెండూ నీవే ? ఎదీ నాదికాదు. ఈ రెండూ ఒకే కాపీ
లాగున్నాయి.

రంగ—అట్లాగే వున్నాయి ఏదీ చదువు చూద్దాం.

రామం—(చదువుతాడు) శ్రీ x y z గారికి

మీ ఉత్తరం అందింది. ఉత్తరం రాసినవారు మీపేరు
వ్రాశారు కాదు. పేరు తెలియకుండా ఎట్లా ప్రేమిస్తాననుకు
న్నారు. దీనిలోనే మీ తెలివితేటలు కనపడుతున్నాయి. ఏదైనా
నాకో మేనమామ వున్నాడు. కాస్త మోటునునిషి. కొంచెం
తాలింఖానాలో తిరిగినవాడు అతడు నన్ను ప్రేమించి పెళ్లి

చేసుకోమంటున్నాడు మానాన్నకా సంబంధం యిష్టం లేదు. కాని వచ్చిన యితర సంబంధాలన్నీ యీ వస్తాను మాచు బెదరగొట్టి చెదర గొడుతున్నాడు. కుదిరి రానివ్వటం లేదు. మిమ్మల్ని రోజూ చూస్తున్నాను, చూస్తుంటే మీరు నన్ను తెగ ప్రేమించినట్లు కనిపిస్తున్నారు.”

రంగ—ఆ ! ఏమిటది ? మళ్ళీ చదువు ?

రామం—“మీరు నన్ను తెగ ప్రేమించినట్లు కనిపిస్తున్నారు ”

రంగ—ఈమాట నాకు పడలేదే !

రామం—ఈ కాగితం నీదేగా ? ఇది పడింది నీకే ?

రంగ—ఊ ! చదువు.

రామం—(చదువుతూ) చూడబానికే మీరు వస్తాదురాగ కనిపిస్తున్నారు కనక మీ ఎడ్రెస్ కు మా మేనమామగొణ్ణి పంపిస్తాను. వాడి ఎముకలు మీరు విరగగొట్టండి. లేదా ! వాడే మీ ఎముకలు విరగగొడతాడు. ఎవరి ఎముకలు పిరక్కపోతే వారిని పెళ్ళాట్టానికి నేను సిద్ధం.

ఇ ట్లు

అ సూ రా ధ

రంగ—ఇదేమిటా?

రామం—ఏదో పూర్వకాలం అనాగరికపు రోజుల్లో పెళ్ళికూతురు కోసం పందేలుండేవిగాని ఈ రోజుల్లో ఎక్కడాలేవే !

రంగ—అదేదో విమర్శకుడన్నట్లు సన్నివేశం చాలా అసహజంగా వుంది.

రామం—ఆ వచ్చేవస్తాడు అసహజంగా లేకుండా సహజంగానే నీ ఎముకలు విరక్కొనతాడులే.

రంగ—ఇదేమిటి? నీ ఎముక లంటావ్, నిన్ను మాత్రం వాడు కొట్టడూ?

రామం—నన్నెందుకు కొడరాడూ? ఈ వుత్తరం నాదికాదుగా—
దీన్లో నా ఎడ్రెస్ ఏదీ?

రంగ—ఇలా తప్పించుకోటానికా? నా ఎడ్రెస్ యిచ్చింది.

(బయట ఎవరివో కేరలు వినిపిస్తాయి “రంగనాథంగారూ,
రంగనాథంగారూ” అని)

రంగ—ఎవరది?

[కూర్మారావు అనే వస్తాడు వస్తాడు]

కూర్మా—సేనండీ! కూర్మారావును.

రంగ—కూర్మారావ్!!

కూర్మా—ఆ! కూర్మారావునే; ఈ మధ్యకు స్టీపోటీల్లో ఛాలెంజిచ్చేసా ఈవూక్లో. తెలియదా?

రంగ—తెలియదే!

కూర్మా—ఆ—నూటనదహార్లు ఛాలెంజీ పోటీ. కలెక్షన్ చెరిసహం.

రామం—తెలియదులెండి. కాని యిట్లా ఎందుకు దయచేశారు?

కూర్మా—ఏంటే! మరేంటే! Postman వచ్చి వుత్తర మిచ్చాడండీ?

రామం—ఇచ్చాడు Postman కోసంవచ్చారా? అతెటో వెళ్లాడు.

కూర్మా—కొదండి! నేను రంగనాథంగారికోసం వచ్చా. మీ యిద్దరూ రంగనాథం ఎవరూ ?

రంగ—నేనూ ! కాని నేనెం ఛాలెంటి చెయ్యలేదే ఎవరిమీదా ఛాలెంటి చెయ్యలేదు.

కూర్మా—చెయ్యలేదులెండి. కాని మీకు యివ్వాలి ఉత్తరాలో చ్చాయిగా ?

రంగ—వచ్చాయి.

కూర్మా—ఏం లే. మీ ఎడ్రెస్ కు నాకో పుత్తరం వచ్చివుంటుంది.

రంగ—నా అడ్రెస్ కు మీకో పుత్తరం రావటం ఏమిటి ?

కూర్మా—అదంతావుందిలెండి ! నాకీవూరు కొత్త. వేరే ఎడ్రెస్ దొరక్క మీ ఎడ్రెస్ యిచ్చొచ్చా. వచ్చి తీసుకోవచ్చుగదా అని.

రామం—వీడి ఎడ్రెస్ మీకు ఎట్లా దొరికిందీ ?

కూర్మా—ఎడ్రెస్ దొరికేదేమిటండీ; ఆ వాక్లిట్లోలేదూబోర్డు. అది చూశాను. ఏదో మన బోటి కుర్రకారే అనుకున్నాను. ఇచ్చే శాను. ఆ సమయం అట్టాంటిదిలెండి. అనుకోకుండా ఎడ్రెస్ యివ్వాలి వచ్చింది. నాలాగా సరదా అయిన వాళ్ళే గనక చెప్తున్నాను. మళ్ళా ఎక్కడా అనకండి. ఈ వీధిలో-అక్కడ-ఓ అమ్మాయి వుంది. నేనూ రోజూ యిటు తాలింఖానాకు వెళ్తా. ఆ అమ్మాయి రోజూ నావంక చూస్తోంది. చూస్తోంది గదా అని నే నిటేవెళ్తున్నారోజూ వెళ్తూ-వూరుకో బుద్ధిపుట్టక భీక రోజున “యిట్లా” అన్నా. ఆ అమ్మాయి నవ్వింది. ఇక

సరే ! ఆ రోజంతా అక్కడే తారట్లాడా. సాయంత్రం చీకటి పడ్డ తర్వాత ఆ అమ్మాయి, వాళ్ళ యింటి ముందు తోటలో తిరుగుతూ తిరుగుతూ—ఒక రాయికో వుత్తరం కట్టి పడేశింది. అది ఇర్మం చాలక ఆ దారినపోతున్న వాడెవడో ఖుజంమీద పడింది. వాడు రాయితీసుకుని—పరుగో పరుగు. వాడి వెంట పడి లాక్కుందామని పరుగెత్తబోయా—ఇంతలో నామీద మరోరాయి, దానికో వుత్తరంతో పడింది దాంట్లో ఏం రాశిం దనుకున్నారూ ? ఓ—ప్రేమంతా చిలకరించింది. నీ ఎడ్రెస్ యియ్యి అని వ్రాసింది. ఏ ఎడ్రెస్ యివ్వనూ ! నే నుంటున్నది సత్రంలో నామెకు సత్రం ఎడ్రెస్ యివ్వటం మర్యాద కాదుకొని, మీ ఎడ్రెస్ యిచ్చా.

రామం—అయితే....ఇప్పుడొచ్చిన వుత్తరం యాయనిదిరా!

రంగ—అరెండు త్తరాలూ—యాయనివే ! ఇదిగో మీ వుత్తరం. ...

కూర్మా—ఇవ్వండి యివ్వండి.

(రంగనాథం యివ్వగా కూర్మారావు తీసుకుని చదువుతాడు)

రంగ—మాదనుకొని చింపాం; మరేం అనుకోకండి.

కూర్మా—అలాగే—(ఉత్తరం తీసి చూశి) చూశారా సువాసన—ఎంత మంచి కాగితంమీద వ్రాశిందో ప్రేమ ఉత్తరమంటే యిట్టా వుండాలి. (చదువుతూ—తెల్లబోతాడు)

కూర్మా—ఇదేమిటీ ?

రామం—కుస్తీ పోటీ ! చాలెంజి (పందెం పదహారేళ్ళ పడుచు.)

కూర్మా—ఛీ ! ఇదేం పోటీ ! (బయట “రంగనాథంగారూ రంగ

నాధరిగారూ" అనికేక వినిపిస్తుంది. అందరూ అటుచూస్తారు)
రంగ—ఎవరది ?

[“నేనండీ” అంటూ సరసింహాపతారం పస్తాడు]

సర—అ ! ఉత్తరం చదువుకున్నారా ?

రంగ—ఏ వుత్తరం ?

సర—ఇప్పుడు మీకు వచ్చిందే ! postman తెచ్చి యివ్వలే!

రంగ—అదా ! అది నాకు కాదుగా!

సర—మరి వీరికా ! (రామాన్ని చూపుతాడు)

రామం—నాకూ కాదు.

సర—కాదంటారేమిటండీ ! రంగనాథంగారు మీరు కాదా?

రామం—రంగనాథం వీడూ—కాని వీడి ఎడ్రెస్ వారు యిచ్చారు.

ఉత్తరం వచ్చింది వారికి.

సర—వీరికా ?

రామం—అ ! వారికే,—కూర్మారావుగారు.

సర—ఊ !

కూర్మా—ఊ !

సర—అయితే రా కుస్తీకి ?

కూర్మా—ఓ బస్తీమీద సవాల్.

సర—అయితే కానీ.... డై వీరాంజనేయ.

రంగ—కాని.... కాని.... ఇక్కడ కుస్తీ పడతారా?

సర—కుస్తీ పట్టటమేమిటీ ! ఎముకలు విరగకొట్టేస్తాను.

*కూర్మా—ఏడిశావ్ ! రా, కండలు పిండేస్తాను.

రంగ—కాని యిది నాగది—ఇక్కడ కుస్తీపట్టే....ఎట్టా!!

నర—చీ పూరుకో! అడ్డం రాకు.

రామం—అడ్డం రాను గాని....నేను రిఫరీని....ఆగండి, 1, 2, 3 అంటాను. (అని బల్లమీద వున్న బాటిల్ వాషర్ తీసుకుని మధ్యలో చెయ్యెత్తి పట్టుకుంటాడు. “ఒకటి—రెండూ—మూడు” అంటాడు. కూర్మారావు Bottle washer ని చూచి వణుకుతూ నుంచుంటాడు.)

నర—రా! రావేం మరి—శాందోవి.

కూర్మా—వస్తా! వస్తాగాని....అదీ....అదీ....అదీ....

నర—ఏమిటది?

కూర్మా—ఆ బ్రష్ తియ్యండి.

రామం—ఏం! ఈ బ్రష్ కేం! (అంటూ కూర్మారావు దగ్గరకి బ్రష్ తో వెళ్తాడు—“బాబోయ్!” అని కేకవేసి కూర్మారావు రెందోవైపు గదిలోకి పరుగెత్తుతాడు. నరశింహం వెంట పడ్తాడు, లోపల కేకలు. నరసింహం కూర్మారావును బయటకు లాక్కొస్తాడు, కూర్మారావు వంటినిండా బూజు వుంటుంది.)

నర—లోపలికెళ్ళి చాక్కుంటావేం? ఖలేజా లేమా?

కూర్మా—ఖలేజా లేకేం! ఆబ్రష్ తీసి అవతల పారెయ్యమను—
చెప్తా నీపని.

రామం—ఆ. పారేశాలే కానివ్వండి. (అంటూ బ్రష్ టేబులు మీద పెట్టాడు)

కూర్మా—అమ్మయ్య—యహరా సేసంగతి రేలుస్తా (కూర్మారావు కు స్త్రీపట్టహానితి మీదమీదకు వెళ్తాడు. సరసింహం వణుకు తాడు)

నర—బూజు బూజు

రామం—ఆ గదిలో బూజు అంటింది కాబోయి.

కూర్మా—ఆ! అక్కడే—అంటింది. అంటితే—? ఏమిటి—?

నర—చీ చీ—తీనెయ్యి.... తీనెయ్యి.

రామం—ఓ వెధవబూజు ఏం చేస్తుందయ్యా! (అంటూ బూజు చేత్తో తీసిచూపిస్తూ సరసింహం దగ్గరకెళతాడు. సరసింహం భయంతో బయటకు పరుగెత్తుతాడు. వెనకనేకూర్మారావు — పరుగెత్తుతాడు)

రామం—ఇదేమిట్రా! వాడికి బూజంటే భయం—

రంగ—ఈవస్తాదుకి “చాటిల్ బ్రష్టు” అంటే భయం

రామం—(బయటకుచూచి) కు స్త్రీపట్టున్నారా—

రంగ—బాగాపట్టున్నారా! ఆంబోతుల్లాగా, ఇంతలావు వస్తాదులనే దాన్నిచూస్తే భయం. వెధవ బ్రష్—పాడైన బ్రష్ను చూస్తే భయమెందుకో?

రామం—నీకు లేదూ మీసాలనుచూస్తే భయం. అలాగే వాళ్ళకిని. వెధవ Brush (అంటూ బ్రష్ను కిటికీలోంచి బయటకు విసిరివేస్తాడు)

రంగ—అరే! మళ్ళీ వాడిమీద పారేశావేం—(వస్తాదులిద్దరూ లోపలకు పరుగెత్తుకు వస్తారు.)

నర—పార్థిభోతావేం సిగ్గులేకుండా ?

కూర్మా—అక్కడ ! బ్రష్ !!

సర—వుంటే ఏం, రా బయటికి పోదాం.

కూర్మా—నే రాను,—ఇక్కడే కుస్తీ పడదాం—రా (రంగనాథం బయటకు పోయి బ్రష్లు తెస్తాడు)

సర—బయటకు రా విశాలంగా వుంటుంది.

కూర్మా—అక్కడ కాదు యిక్కడే.

సర—పోనీ—యిక్కడే కాసుకో.

రంగ—దీన్ని చూస్తే నీకు భయమెందుకయ్యా, పట్టుకు చూడు.

ఏం భయం ఉండదు. చూడూ. (Brush తో కూర్మారావు మీదకు పోతాడు. కూర్మారావు “ఓ ఛీ” అంటూ రెండవ ప్రక్క గదిలోకి పరుగెత్తుతాడు. సరశింహం వెంటపడి గుమ్మం దగ్గర ఆగి,—)

సర—ఆ చీకట్లో ఏం చెప్పలాడరాం బయటికిరా భలేజా వుంటే.

కూర్మా—(లోపల్నించే) లోపలికి రా భలేజా చూపిస్తా. (రామం అక్కడపడివున్న బూజు తీసుకుని సరశింహం దగ్గరకొచ్చి)

రామం—దీంట్లో ఏముందయ్యా ! ఉత్తబూజు యిటుచూడు— (సర శింహం బూజునుచూ? “బూజు బూజు” అంటూ లోపలికి పరుగెత్తుతాడు.)

రామం—అరే ! కలియబడి కొట్టుకుంటున్నారే !

రంగ—ఊ—బాగా !

[బయట ఏవో కేకలు వినిపిస్తాయి. రామం రంగనాథం అటు వెళతారు, “ఇదేనా యిల్లు ? వున్నారాలోపల ? అనికేకలేస్తూ,

[ఓ ముసలాయన గజగజా వస్తుంటాడు]

రంగ—ఎవరో వస్తున్నారా !

రామం—ఎవరో కొత్తాయన, ఈయనెవరో !

[ఓ ముసలాయన గజగజా కోపంగా వస్తాడు.]

ముస—మీరేనా యీ గదిలో వుంది ? మీరేనా అంటా ? మీరేనా

మా అమ్మాయికి ఉత్తరం రాశిందీ ?

రంగ—మేం.... మేం.... మేం.... కాదు.

ముస—కాదంటావేం ! రంగనాథం అంటే ఎవరు—మీ యిద్దరో ?

రామం—వాడే-వాడు.

రంగ—కాదండీ కాదు. నేను రంగనాథాన్నికాదు.

రామం—కాదంటావేంరా ! నువ్వేగా రంగనాథం అంటే?

రంగ—రంగనాథం అంటే నేనే, కాని; కానీ.... ఆ.... ఆ మీసాలు....

రామం—అదా—మీరు కొంచెం దూరంగావుండి మాట్లాడండి! మా

వాడికి పెద్దమీసాలు చూస్తే కొంచెం భయం.

ముస—మీసాలు చూస్తే వణికి పోయేవాడివేనా ! అంత ఉత్తరం

వ్రాశావ్, నీ సంగతంతా మా అమ్మాయి చెప్పిందిలే ! రోజూ

ఈ ఏధినే తిరుగుతావటగా ! రోజూ మీరి మీరి చూస్తూ

వటగా ! పెద్ద ధైర్యస్తుడివి బయలు దేరావ్. ఇక ఎప్పుడన్నా

యిల్లా చేశావా ? ! ముక్కు పిండేస్తాను. జాగ్రత్త.

(బయట భూషణంగారూ భూషణంగారు ఎచ్చరండీ అని

కేకలు వినిపిస్తాయి)

ముస—ఎవరది ? నా పేరుపెట్టి పిలుస్తున్నాను

రామం—ఎవరోగాని గొంతు మా బాబాయి గొంతులాగవుంది.

నేనా గదిలోకి పోరాను. నేను యిక్కడ లేనని చెప్పరా.

[రామం గదిలోకి గబగబా వెళతాడు. ఇంతలో ముసలా యన బయటకు చూసి]

ముస—ఇదేమిటి ! వీ డొస్తున్నాడూ ? వీడిక్కడికెందుకు వస్తున్నాడూ !!

రంగ—ఎవరు వాడూ ?

ముస—వాడే !

రంగ—ఎవరు వాడూ !

ముస—వాడే ! నా కప్పిచ్చినవాడు. ఇక్కడికెందుకు వస్తున్నాడో?

రంగ—ఆ మీకు .... అప్పిచ్చినవాడా ?

ముస—ఆ ! వసూలుచేయబానికి వచ్చాడుకాబోలు. కంటపడితే వదలడు. నే నిక్కడ వున్నానని వాడికెవరు చెప్పారో ; ఈగది మీదేగా! దీంట్లోనాక్కుంటా కాసేపు. లేనని చెప్పండి అడిగితే.

రంగ—చెప్తా—మీరు తొందరగాపోండి.

[రోపంగదిలోకి ముసలాయన వెళతాడు. బయటనించి అప్పిచ్చినాయన వస్తాడు.]

అప్పి—ఇక్కడికి భూషణంగారు వచ్చారండీ ?

రంగ—భూషణంగా రెవరూ ?

అప్పి—అదే! ఈవీధిలో చివరవున్నయిల్లు— వాళ్లమ్మాయి చెప్పింది లెండి—యిక్కడున్నాడని. ఏరీ— ఎక్కడదాక్కున్నాడూ ?

రంగ—ఏడీ ! యిక్కడికి రాలేదే !

అప్పి—దబాయించకండి. నాలుగురోజుల్నించీ తప్పించుకు తిరుగుతున్నాడు. ఇవ్వాలి యమలోకానికిపోయినా వదలను—ఏమైనా సరే—చెప్తారా ! ఎక్కడికిపోయాడో చెప్తారా ! లేకపోతే—నేనే.

(లోపలగదిలో గోలవినిపిస్తుంది.)

అప్పి—ఏమిటాగోల ?

రంగ—లోపలకొట్లాట జరుగు తోంది.

అప్పి—కొట్లాట ఏమిటీ ! ఈయనాఅక్కడే వున్నాడా ?

[రామం గదిలోంచి తిరిగి వస్తాడు.]

రామం—ఈయనెవర్రా ! గొంతువిని బాబాయి అనుకున్నాను !

రంగ—ఆ ముసలాయనకి అప్పిచ్చినాయనలే! ఈ యిన్ని చూసి ఆయన గదిలో చూరాడు.

రామం—అరే !

అప్పి—నూర్తాడు—నూర్తాడు—ఎంత నేపు దాక్కుంటాడోచూస్తాగా—ఇక్కడే కూర్చుని. రానివ్వండి. అంతుతేల్చుకుంటా.

రామం—(తెరలోకిచూసి) అదెవరూ ! ఇంకెవరో వస్తున్నారు.

రంగ—ఎవరో పోలీసు వస్తున్నాడు. ఎందుకో !

అప్పి—పోలీసా ! ఎందుకొస్తున్నాడూ?

రంగ—ఏమో !

అప్పి—(భయంతో) నేను— — నేను— — ఆగదిలోకి వెళతాను.

రంగ—ఏం?

అప్పి—ఏం, లే. తర్వాత చెప్తాగా.

రంగ—మీ రేమన్నా నేరంచేశారా !

అప్పి—నేరంగామా—పాడూకాదు ! నాకసలు ఆ ఎర్రదోపీచూస్తేనే
వణుకు—వస్తా—వాడెందుకొచ్చాడో కనుక్కొని పంపెయ్యండి
తొందరగా. వస్తా—

[అప్పిచ్చినవాడు గబగబా లోపలికి పరుగెత్తుతాడు.

బయట నించి పోలీసు వస్తాడు.]

రంగ—రండి రండి.

పోలీ—ఎవరండీ ? యిక్కడ ఎవరో దెబ్బలాడుకుంటున్నారట ?

రంగ—దెబ్బలాటా ! !

పోలీ—దెబ్బలాట, యానీలు, ఆరోజ్జువెంట పోతుంటే అమ్మాయి
ఎవరో కేకెసిచెప్పింది.

[ముసలాయన— అప్పిచ్చినవాడూ బయటకు వస్తారు]

ముస—పోతేపో ! ఏగిచేసు కుంటావో చేసుకో.

అప్పి—ఏంచేస్తానా ? మూడు కోర్టులూ తిప్పిస్తాను. ఒదిలిపెడతా
ననుకున్నావేం ?

ముస—అసలు నేన్నీకు బాకీయేలేదు. పో—ఎవడితో చెప్పుకుం
టావో ! చెప్పుకో.

అప్పి—బాకీయేలేమా ? ఇట్లారా ఈలోపలికొచ్చి చెప్పుమాట.

(లోపలికితను దోవదీస్తాడు పోలీసునుచూసి భయంతో)

ముస—అక్కడికెందుకూ ! అక్కడ వాళ్ళు కొట్టుకుంటుంటే.

పోలీ—కొట్టుకుంటున్నారా ! ఎక్కడా ?

ముస—ఆ అదిగో ! ఆలోపల.

పోలీ—ఏరీ (గదిలోకి వెళ్ళబోతాడు)

అప్పి—కొట్టు కుంటున్నాను— కాని నేను గాదు నేను కొట్టాటలో
లేను. నేనుగట్టిగా మాట్లాడుతున్నాను. అంతే : ఏమయ్యా !
నే నిన్నుకొట్టానా ? నిజంచెప్పు (అంటూ భూషణాన్ని బ్రతి
మాలబోతాడు.)

ముస—ఆ. కొట్టలేదూ యిందాక ఆగదిలో.

రంగ—లోపలికి వెళ్ళండి—తొందరగా ! అరగంటనించీ వాళ్ళిద్దరూ
కొట్టుకుంటున్నాను.

పోలీ—ఆగండిగోల—ఏరీ ? ఎవరూ కొట్టుకుంటున్నది ?

(అని రెండోగదిలోకి వెళ్ళబోయి గబగబా వెనక్కు
పరుగెత్తుకొస్తాడు)

రామం—
రంగ—
ముస—

ఏం— ఏం ఏం జరిగింది ?

పోలీ—చీకటి—గదంతా చీకటిగా వుందేమిటీ !

రంగ—ఆ ! చీకట్లోనే వాళ్ళిద్దరూ దెబ్బలాడుకుంటున్నారు తొంద
రగాపోయి విడదీయండి.

పోలీ—ఎల్లా ఆ చీకట్లో....?

రామం—చీకట్లోవాళ్ళు దెబ్బలాడు కొంగారేనిది మీరు విడదీయ్య
టానికేం ?

పోలీ—అమ్మో ! చీకట్లో భయం వెయ్యిదూ

ముస—ఆగండి; నే వెళ్లి ఒదిలిస్తాను.

అప్పి—ఆ, పద నీతోపాటు నేవస్తా.

ముస—నువ్వెందుకూ—నువ్విక్కడవుండు.

అప్పి—అహ ! యిక్కడ పోలీసు— పద....

రంగ—మీరెవ్వరూ అక్కర్లే, ఆగండి, నేనువాళ్ళిద్దర్నీ బయటకు తరుముతాను.

(అంటూ బ్రష్ పట్టుకుని లోపలికెళతాడు. అందరూ

బయట కొస్తారని వేచివుంటారు. ఎవరూరారు)

రామం—ఇంకా ఎవ్వరూరారేం— ఈపాటికి రావాల్సిందేనే!

పోలీ—ఏమిటిదంతా? ఏమీ అర్థంకావటంలే.

రామం—ఆవస్తామల్లో ఒకడికి ఆబ్రష్ చూస్తేభయం.

పోలీ—బ్రష్ చూస్తేనా ! బ్రష్చూస్తే భయమెందుకూ ?

(ముసలాయన నిమ్మదిగా తప్పించుకు పో బోతాడు.)

అప్పి—ఆగుఆగు ఎక్కడికిపారిపోదామని.

రామం—మీరూ పోయి విడిపించరామా.

పోలీ—అమ్మో చీకటి ఎల్లా ?

[రంగనాథం తిరిగి వస్తాడు]

రంగ—లాభంలేదురా ! వాళ్ళిద్దరూ నావంకన్నా చూడటంలేదు వకటే దెబ్బలాట.

అప్పి—ఆ పోలీసును వెళ్లమనండి— యిక్కణించీ, మీవల్లేం అవుతుంది.

రంగ—ఒరేయ్ ! ఆబ్యాట్రీ లైటు యిట్లా ఇవ్వరా.

పోలీ—ఆ— ఆపని చెయ్యండి— చీకటిపోతుంది. నేనూవస్తా.

రంగ—ఎవ్వరూ అక్కర్లే, ఈ బ్రష్ కనబడితేనే వాళ్లె వస్తారు,
ఇది యిందాక ఆయనకికనిపించలే.

(ర్థామం లైటుతేగా రంగనాథం లోపలికితీసుకు వెళతాడు)
[వెంటనే కూర్మారావు—వెనక రంగనాథం పరుగెత్తుకు వస్తారు]
కూర్మా—వెధవని చంపేసేవాణ్ణి. మీరెందుకు లైటు తెచ్చారూ
లోపలికి.

[నరశింహం వస్తాడు.]

కూర్మా—రా, రా— చంపేస్తా! రా!

నర—చంపుతావ్. నీ చేత అయ్యేపనే.

కూర్మా—చూద్దాగాని; రా !

నర—చూస్తా—ఆబూజుదులుపు.

కూర్మా—బూజుంటే—ఏం ? రా

రంగ—బూజున్నా ఏం లేదు, బ్రష్ వున్నా ఏంలేదు.

[అంటూ బ్రష్తో ముందుకి వస్తాడు]

కూర్మా—చీ— చీ— బ్రష్ (అంటూ బయటకు పారిపోతాడు)

నర—పారిపోతావేం—! బ్రష్ చూస్తేభయమెందుకూ ? బూజుచూస్తే
భయంగాని

(వెంట పరుగెత్తుతాడు)

పోలీ—బూజుచూస్తే భయమెందుకూ? చీకటి చూస్తే భయంగాని.

(నవ్వుతూ వెంటవెళతాడు)

అప్పి—చీకటినిచూస్తే భయమెందుకూ—పోలీసుల్ని, చూశినారేనిది?
పదవయ్యా యింటికి.

ముస—నేనెందుకూ ? నే రాను. నాకు పనుంది. మా అమ్మాయి

పుత్తరం రాశిన వాళ్ళెవరో కనుక్కోవాలి నువ్వుపో.

అప్పి—సరేకానియ్యి నేనూ యిక్కడే వుంటా ! ఆపోలీసుని అవ

తరికిపోనీ—నీపనిచెప్తాను. (వెళతాడు)

ముస—పోలీసుల్ని చూస్తే భయమెందుకో ? (రంగసాధంతో)

ఏమయ్యా యిప్పుడు చెప్పండి—ఎవరుపుత్తరం వ్రాశింది!

రంగ—అంతామావాడు చెప్తాడు గానీ—మీరు వీడితో—వెళ్ళండి
అవతరికి.

ముస—ఏం? మీకు నా మీసాలు చూస్తే భయం కాబోలు (నవ్వి)

ఇంతకూ ఏమిటి బాబూ యిగోరంతా ?

రామం—ఏంలేదు. వెళ్ళి అంతా మీ అమ్మాయినడగండి; చెప్తుంది
వరసగా వకరిమీదకు వకర్నిపంపింది.

ముస—అవును—చానికేం వచ్చిందో పోయేకాలం— ఇందర్నీ
యిక్కడికి తరిమింది.

రామం—మీ అమ్మాయికి పెళ్ళి భయం. వచ్చింది. ఇందర్నీ
ఉత్తరాలు స్వయంగా వ్రాశింది. అందరికీ చెప్పి యిక్కడికి
పంపింది. ముందు వెళ్ళి మీ అమ్మాయినికనుక్కోండి.

ముస—వెళ్తా—అతను వెళ్ళాడాలేదా! ఒక్కసారిచూడండి.

(రామం బయటకు చూసి)

రామం—వెళ్ళాడు.

ముస—అయితే యిక భయంలేదు— వెధవ— పోలీసులంతేభయం—

మళ్ళా: పట్టుకుంటే వదిలడు, వస్తా (వెళతాడు)

రంగ—బుద్ధులు చెప్తున్నాడు— మళ్ళా యాయనికి అప్పిచ్చినవాణ్ణి చూస్తే భయం. అప్పిచ్చినవాణ్ణి చూస్తే భయం ఎందుకో! మీసాలన్నా లేవువాడికి.

రామం—నీకు మీసాలు చూస్తే భయమెందుకో.

రంగ—ఏడిశావ్లేరా! నీకు మీ బాబాయిని చూస్తే భయంలేదు.

రామం—నీకేమి ఒక్కొక్కడికి ఒక్కొక్క భయం ఏ భయమున్నా ఫర్వాలేదుగానీ— సరిగ్గావిను— జీవితమంటే భయం లేకపోతే ఫర్వాలేదు. బ్రతకలేమే అని భయపడితే వాడు చచ్చినవాడితో సమానమే.

రంగ—బాగాచెప్పావ్— ఆ ఆమ్మాయి బాగానే చేసింది కాదు— అందర్నీ ఆడించింది— ఏ భయం లేకుండా.

రామం—ఆ ! అందరికీ బుద్ధి చెప్పింది. అందరూ వెళ్ళారు— ఇహ ఎవ్వరూ ఇక్కడికి రారులే. నిర్భయంగా వుండవచ్చు.

రంగ—ఆ బుద్ధివచ్చింది. (తెంపలువేసుకుని) మళ్ళా ఇలా పొర పాటు ఉత్తరాలు రాయనన్నాళ్లా ఏం భయంలేదు.

అ నా ర్క తీ

(చరిత్రాత్మక నాటిక)

పాత్రలు

సలీం:— రా కుమారుడు.

అక్బర్:— చక్రవర్తి.

అబుల్ ఘజల్:— మహామంత్రి.

రాన్ సేన్:— అస్థానగాయకుడు.

మాన్ సింగ్:— సేనాపతి.

సేవకుడు:—

అనార్కలి } రాన్ సేన్ క్షణరక్షణలలో ఉన్న 12, 13 ఏళ్ళ
చాండ్ } బాలికలు.

అనార్కలి

(యువరాజు సరిం రాజభవనపు పరిసరాల్లో ఉన్మాదవనం
చూచాన ఒక ప్రక్క అంతఃపురం—రెండవప్రక్క రాణి
సంగీతకళాశాల కన్పిస్తుంటాయి.)

ఉన్మాదవన మంతటా గులాబీ మొక్కలు విరగిపోయి
కన్నుల పండువగా కన్పిస్తుంటాయి. చుట్టూ ఒక్క అనార్
(దానిమ్మ) మొక్క ఎఱుని పుష్పాలతో కళ్లను చెవిరగొట్టాం
ఉంటుంది.

అంతలో ఇద్దరు ముసిలిమ్ సుందరాంగులు భయపడుతూ
ప్రవేశిస్తారు. వనసౌందర్యం చూసి ముగ్ధులవుతారు. ఒకరిని చూసి
వకరు సంతృప్తితో, చిరునవ్వులు నవ్వుకుంటారు. ఒకసుందరి
(అనార్కలి) మొక్కదగ్గరకు వెళ్లి చూస్తూ నుంచుంటుంది.

చాంద్—మందమైన ఈ పట్లవీ సౌగంధం సమీరంకంటే ధారమై
వీచికలతో వీచిపోలేక వనంలోనే వుండి పోతున్నట్లుంది.

మెహర్ : ఈ సౌగంధానికే నా హృదయం చురుకు
పోతుంది.

అనార్—అయితే యికనేం పద మంజీరాంతో రయ కూర్చుంటూ
నాట్యం చెయ్యి. నేను పాట పాడుతాను.

చాంద్—అమ్మో! పహరావాళ్ల కన్నుగప్పి ఈ పట్లవీవనంలో
ప్రవేశించాం. పాట వింటే పట్టుకు రతిమెచ్చురూ : కన్నుల

నోములు పండి వనసౌందర్యాన్ని మాత్రం తిలకించగలిగాం.
ఇక చాలు. పదపోదాం.

అనార్—ఫరవాలేదులే.

చాండ్—కాదు మెహర్ ! ఉస్తాద్ తాన్ సేన్ జీ సంగీతమందిరానికి
జేంచేసే వేళకూడా కావస్తున్నది. పద యికపోదాం.

అనార్—ఈవేళ మరింతవ్యవధి వుందిలే ! ఇంత వరకూ సంగీత
శాలలోనందడే లేదు.

చాండ్—(వనమంతా వక్కసారి చూసి) వనమంతా పల్లవీ
గులాబీ పువ్వు కన్నెల నవ్వులే గాని కన్ను చెదరి పొయ్యే
టట్లు ఈ “అనార్” ఎక్కడనుంచి వచ్చిపడిందో !

అనార్—ఏమో ! కాని, లేగులాబుల మధ్య అరుణాతిశంతో అనార్
కూడ అందా లెగజిమ్ముతూంది కదూ !

చాండ్—ఏవో చెదరివచ్చిపడిన తెగువరి, దీన్నెప్పుడో మూలంతో
కూడా పెరికి చూరంగా పారేస్తారు.

అనార్—మహారాజులు ! (నిష్ఠురంగా అంటుంది)

చాండ్—ఏరీ ? వస్తున్నారా ?

అనార్—రావటం కాదు. వారి అగ్రహ అనుగ్రహాలు గ్రహచా
రాన్నే మార్చి వేస్తాయి కదా !

చాండ్—మార్చివేస్తాయి, కనకనే పద, ఉండరానిచోట వుంటే,
పడరాని బాధ పడవల్సి వస్తుంది.

అనార్—నువ్వెప్పుడన్నా చక్రవర్తిగార్ని వీక్షించావా ?

చాండ్—లేదు. ఏదీ ! నేనీ పట్టణాని కొన్ని ఇంకా ఆరు నెలలు
పూర్తికాలేదు. ఇంకా దర్బారు మొగసాలకూడా ఎట్లా
వుంటుందో చూడలేదు. నువ్వు చూశావా ?

అనార్—లేదు. నేనొచ్చి పది రోజులేగా. ఉస్తాద్ డాన్ సేన్ సీ
ఆజ్ఞ తిరస్కరించలేక ఇవ్వాలవరకూ గడపన్నా దాటి రాలేదు.
చాండ్—అందుకనే ఇంత ధైర్యంగా వున్నావు. వారి ఆజ్ఞ తిరస్కరిస్తే ఏమౌతుందో ఎరుగున్నావా ?

అనార్—ఎరుగుదును. కానీ ఇంత సౌందర్యం యిక్కడగూడు
కట్టుకునివుండగా చూస్తూ దూరాన ఎట్లా ఆగగలను. రోజూ
ఆ మేడమీద నుండి చూస్తుంటే ఈరోజా పువ్వులు చిరు
గాలికి అల్లలాడుతూ చేతితో పిల్చినట్లనిపించేది. కాని గడప
దాటి రావటానికి భయం వేళేది.

చాండ్—ఇక పద పోదాం. సలీం రాకుమారునిచూస్తే యింత
అందంలోనూ భయం వేస్తుందిట.

అనార్—ఇంత అందంలోనూ భయమా ?

చాండ్—ఆ ! నాతో ఎప్పుడూ సంగీత శాలకు వచ్చే “కుతుబ్”
చెప్పింది.

అనార్—ఏమని చెప్పింది ?

చాండ్—షహజాదావారి ‘కన్ను’ బండి చక్రమంత వుంటుందట.

అనార్—ఆ !!

చాండ్—హస్తం వస్తాదులు కసరత్ చేసే బండలాగుంటుందట.
పాదం ఏనుగు పాదమట.

అనార్—ఆ :

చాండ్—మొహమంతా మన రెండు కళ్ళతో వక్కసారిగా చూడ లేమట. వారి మీనమే సముద్రపు మీనమంతలావు పొడుగు లట.

అనార్—అబ్బా :

చాండ్—ఒకసారి ఆ తీక్షణ దృక్కుల్లోపడి సెషిడ్ మూర్ఖ పోయిందట.

అనార్—నిజంగా :

చాండ్—నవ్వుతే సింహం గర్జించినట్లుంటుందట. ఇంక కోపం వస్తే....

అనార్—(గాభరాపడి) చెప్పకు.

చాండ్—చెప్పనులే.

అనార్—ఇక పోదాం పద. ఉస్తావ్ జీ వచ్చే వేళకూడ అవుతుంది.

చాండ్—ఆగు. ఎవరో యిటు వస్తున్నారు.

అనార్—ఆ :

చాండ్—ఇక్కడ దాక్కుందాం—రా. వారటు వెళ్ళినచరువాత ఇటు పారిపోవచ్చు.

[ఇద్దరూ వెళ్ళి అనార్ మొక్క వెనుక దాక్కుంటారు.

అప్పర్, అబుల్ ఘజల్ వస్తారు]

అత్త—సరిం ఇంతగా పట్టు పడతాడని నే నెప్పుడూ అనుకోలేదు.

ఇప్పటికీ తనకు నచ్చిన కన్నెనేగాని మనం చూపించిన కన్నెను చూడటానికే ఒల్లబుంటేదు. ఏం చేయగలం.

అబుల్—ఘోషావనంలో అలాంటి ఆలోచన లందరికీ వుంటాయి. మన మతనికి ఇంకా నచ్చచెప్పాలి.

అక్బ—ఇంకా ఎన్ని విధాలుగా నచ్చచెప్పగలం, సౌందర్యం—కళ— ఆరాధనా అంటూ మనం ఎప్పుడూ అనేకబుద్ధి తనూ ఏకరువు పెడుతూ వున్నాడు. మిమ్మల్ని చూసి కొంతవరకు ఈ వేళ చెలరేగలేదు. తాను వివాహమాడబోయే కన్నె సౌందర్యంలో ప్రపంచాన్ని జయించాలంటాడు. ఏమిటో! సృష్టి సౌందర్యాన్ని సరిచూచి విలువగట్టటం ఎవరికీ సాధ్యం. సృష్టిలో గల సౌందర్యాన్నిచూసి సంతోషించటం వరకే వంతు. “అది యెక్కువ ఇది తక్కువ” అని నిర్ణయించటానికి మనమెవరం? అబుల్—అవును. సృష్టి స్థితిలయాల్లో వంతు పంచుకున్న మన మెంత ? “ఇది అందమైనది, యిది కాదు” అని నిర్ణయ మెక్కడ ? కంటికి కనుపించే ఆకర్షణనుబట్టి నిర్ణయించగలం గానీ ఏ వర్ణసముదాయంలో ఏ సారస్వముందో మన మెక్కడ నిర్ణయించగలం ?

అక్బ—చూడండి. ఈ అనార్ మొక్క గులాబీల మధ్య ఎంత గుబురుగా పెరిగిందో ! ఇది యిక్కడ ఎందుకు నాటారో గాని గులాబీలవల్ల దీనికి, దీనివల్ల గులాబీలకు అందం యిను మడిస్తున్నది. ఈ మిశ్ర వర్ణ సౌందర్యాన్ని ఏ చిత్రకారు డూహించగలడు ? (ఇద్దరూ అనార్ దగ్గరకు వెళ్ళి నుంచుంటారు.) ఒట్టి దానిమ్మ మొక్క కింత అందంవుందని నే నెప్పుడూ వూహించలేదు. ఎంతటి సుందరాంగి ఈసుకుమారి! ఎంతటి అమాయకురాలీ కుసుమాంగి.

(అనార్, చాండ్ నెమ్మదిగా భయపడ్తూ లేచి నుంచు
టారు. అక్బర్, ఫజుల్ తెల్లబోయి మొఖాలు చూచుకుంటారు.
చాం—నా అంతట నే నిక్కడకు రాలేదు వనమాళీ! చూసివద్ద
మని ఈ పిల్ల నన్నిక్కడకు లాక్కువచ్చింది.

ఫజుల్—ఏవరమ్మాయిలు మీరు? ఎవరితో మాట్లాడుతున్నా మన
కుంటున్నారు?

అక్బర్—మాట్లాడ నివ్వండి. ఈ ప్రకృతి అంతటికీ అల్లాయే ఒక
వనమాళి. మనమెంత వారం. ఎందుకొచ్చారమ్మాయి
యిక్కడికి?

చాండ్—చూసి పోచామని వజీర్ సాహెబ్! చూడండి మా చేతిలో
వక్క పువ్వు కూడా లేదు. ఇక్కడెక్కడన్నా విరిగిన
కొమ్మ పున్నదేమో మీరే చూడండి,

అక్బర్—నీ పేరేమిటి?

చాండ్—నా పేరు చాండ్. మిమ్మల్ని బ్రతిమాలుకుంటాను వజీర్
సాహెబ్! మమ్మల్ని రాజ భటులకు వప్పచెప్పకండి.

అక్బర్—నీ పేరు? (అని అనార్కలీని అడుగుతాడు.)

అనార్—నా పేరు....నా పేరు....నా పేరు (వణికి పోతుంది.)

(అగ్బర్, ఫజుల్ ఆ భయాన్ని చూసి నవ్వుతారు)

అక్బర్—ఏమిటమ్మాయి నీ పేరు?

అనార్—నా పేరు మె....మె....మె....మెహార్ కాదు—మె....
మె....మె....

అక్బర్—(నవ్వి) నీ పేరు నే చెప్తానమ్మా. నీ పేరు “అనార్కలీ!”

ఫజుల్—చక్రవర్తిగారి నెప్పుడన్నా చూశావా అమ్మాయి ?

అనార్—చూడలేదు.

చాండ్—చూడలేదు గానీ విన్నాం.

అగ్బర్—విన్నారా ! ఏం విన్నారు ?

చాండ్—చాలా విన్నాం, అమ్మో ! తల్చుకుంటేనే భయం వేస్తుంది.

అగ్బర్—భయ మెందుకూ ?

చాండ్—అమ్మో-భయం కామా ! ఆ కోపంతో నిండిన కళ్ళు,

పులి ఆవలించి నట్లు నవ్వు, సొరచేపంత మీసాలూ....

(అగ్బర్, ఫజుల్ నవ్వుతారు)

చాండ్—శవ్వరారేం అబద్ధమనుకుంటున్నారా ! కావలిస్తే మా మా కుతుబ్ సడగండి.

అగ్బర్—కుతుబ్ ఎవరూ ?

చాండ్—కుతుబ్ నెరుగరూ ? చూడబోతే చక్రవర్తిగారి మొహం గూడా చూడ లేదు లాగుందే ! చక్రవర్తిగారి దగ్గర ఆస్థాన గాయకులు లేరూ-ఛాన్ నేన్ గారూ ?

అగ్బర్—ఆ ! ఆ !

చాండ్—ఆయన పాట పాడుతుంటే పక్కన తబలావాయిచడూ అమీర్ ?

అగ్బర్—ఆ !

చాండ్—ఆ తబలావాయిచే ఆయన బావమరిది లేడూ ?

అగ్బర్—అహ ! ఆ అమ్మాయి ఏం మాట్లాడదేం ?

చాండ్—ఆ అమ్మాయి ఎప్పుడూ అంతే; మగ వాళ్ళెవరన్నా వుంటే ఏం మాట్లాడదు. ఎవరూ లేకపోతే తెగ మాట్లాడు తుంది.

అబుల్—నువ్వో, మగ వాళ్ళంటే తెగ మాట్లాడుతావా :

చాండ్—నేనా ? ఛా ! మగవాళ్ళంటే ఎందుకు మాట్లాడుతానూ ?
ముసలి వాళ్ళంటే ఎక్కువ మాట్లాడుతాను.

అబుల్—కానీ ఇది షహాజాదా సలీమ్ గారి ఉవ్వానవనం, వా రెవ
రన్నా చూస్తే కోప్పడతారు, వెళ్ళండి.

చాండ్—ఆ సంగతి మాకు తెల్సి. వారిని చూస్తే అందరికీ
భయమే కానీ యిక్కడ మీరున్నారుగా.

అబుల్—మేముంటే ఏం ?

చాండ్—ఏముందీ ? ముందు పెద్ద వాళ్ళను మిమ్మల్నే కోప్పడ
తారు. మీరు తిట్లుతని వెళ్తుంటే మీ కాళ్ళ వెనుకే మేమూ
వచ్చి బయట పడతాం.

అబుల్—కాని యువరాజు సలీమ్ చూస్తే మిమ్మల్ని వూరికే
వదిలెయ్యడు. అతనికి చిన్న పిల్లలంటే కోపం. అందులో
అందమైన పిల్లలంటే మరీని.

చాండ్—ఎందుకూ ?

అబుల్—తోటలోజేరి గోల చేస్తారనీ, గులాబీ పువ్వులు తుంచి
విరజిమ్ముతారనీ....

చాండ్—మరి గులాబీ పువ్వులు తుంచి తలలో పెట్టుకోక, వాడిన
తర్వాత-గడ్డాలలో పెట్టుకుంటారా ఏమిటి ?

అబుల్—కోకిలకు ఏచ్చెక్కినట్లు నువ్వింత మాట్లాడుతున్నావు.
నీ స్నేహితురాలు ఏం మాట్లాడ దేం ?

చాండ్—ధక్షక భటుడిలాగా మీరిన్ని ప్రశ్న లడుగుతున్నారు.

(అక్బర్ను చూపిస్తూ) సారాయి సేవించిన వారిలాగా ఈయన

మెదలకుండా చూస్తూ నుంచుంటాడేం ?

అబుల్—అమ్మాయి వా రెవరో తెలుసా ?

అగ్బర్—ఊరుకోండి వజీర్ సాహెబ్. చంటిపిల్లలకు అగ్నిభయం

ఏం తెలుస్తుంది ?

అబుల్—ఇక మనం బయలుదేరితే బాగుంటుందేమో.

అగ్బర్—అలాగే ! అల్లరి చెయ్యకుండా చూసి వెళ్ళి పొండి.

అమ్మాయిలూ; యువరాజు సలీమ్చూసి నట్లయితే వూరికే

వదిలి పెట్టడు.

(వెళ్ళుతారు)

అనార్—ఏమిటీ ! ఆ కొత్తవారితో గూడా పెంకిమాటలు ?

చాండ్—కొత్తవారైతే భయమా ఏమిటి! అంతగా అయితే ఆసలీం

రాకుమారుణ్ణే అడుగుతాను.

అనార్—ఏమని :

చాండ్—“ఏం జహాపనా !” మీరు ఘడియ ఘడియకు ఓ కొత్త

గులాబి నుత్తరించి హుక్కాగొట్టంలాగా ఎల్లప్పుడూ చేతిలో

వుంచుకొని ముక్కులో కుక్కుకుంటారే ? చిన్నచిన్న

ఆడపిల్లలం, జడలోముడుచుకుంటే తప్పా” అని.

అనార్—అరరే ! అటు చూడు ఎవరో యిటు వస్తున్నట్లున్నారు.

చాండ్—ఎవరో దర్బారు నాటకాల్లో నటకుడై వుంటాడు.

అనార్—ఆ కళ్ళు చూడు. మనస్సునేదో కోసుకు తినేట్లున్నాయి.

చాండ్—యువరాజు వేషానికి బాగా పనికి వస్తాడు.

అనార్—అట్లా బిత్తరి చూపులు చూస్తున్నా డేమిటి నా కోసం వెతుకు తున్నట్లు !

చాండ్—సద దాక్కుందాం. నటకుల్ని సమ్మరాదరూచు మా అసీఫ్.

అనార్—అబ్బ ! కదల బుద్ధవటం లేదు. వెళ్ళి ఆ విశాల వక్షం మీద వాలిపోవాలని లేచునీకూ !

చాండ్—అదేంబుద్ధి ! విదలించి కొట్టితే !

అనార్—ఆ పాదాల కిందపడి ప్రాణాలొద లొచ్చుగా.

చాండ్—వస్తున్నాడు. దాక్కుందాం-రా (వెళ్ళి దాకుంటుంది. అనార్కలీ కదలేక, అట్లాగే చూస్తూ నిలబడ్తుంది. యువరాజు సలీం ఏదో వెతుక్కుంటూ వస్తాడు. అనార్కలీని చూడకుండా వెతుకుతుంటాడు. అనార్కలీ అతనివంకే చూస్తూ రెండడుగులు ముందుకు వేస్తుంది-అప్రయత్నంగా)

సలీం—మా పావుర మొకటి యిటు పారిపోయి వచ్చింది.

కన్పించిందా ?

అనార్—(మాట్లాడదు)

సలీం—నిన్నే అడిగేది. మా పావుర మొకటి తప్పించుకొని....

(అనార్కలీ వంకచూసి) ఎవరు నువ్వు ?

అనార్—(మాట్లాడదు)

సలీం—నిన్నె ! ఎవరు నువ్వు ?

అనార్—.....

సలీం—(ఓంతగా ఆమె దగ్గరకు వెళ్ళి పరీక్షగా చూస్తూ)

అహ్లాహ్లా ! ఎక్కడనుంచి తప్పించుకొని వచ్చావ్ ?

అనార్—మీ మందిరంలోనుండి కాదు,

సలీం—అయితే నా మనోరంగం నుండా ?

(చాండ్ ధైర్యంచేసి బయటకువచ్చి ఇద్దరీ చూస్తూ నిలుచుంటుంది)

అనార్—మీ మనోరంగంలో నే నెప్పుడూ లేనే !

సలీం—నువ్వెప్పుడూ అక్కడే వున్నావు.

చాండ్—లేదు. నటమహాశయా. మా అక్క అక్కడ కెప్పుడూ వెళ్ళలేదు. మీ మనోరంగమో ! నాటకరంగమో ! అక్కడ నుండి పారిపోయి రానూలేదు.

సలీం—కాదు, అక్కడనుండే రెక్కలు గట్టుకు పారిపోయింది.

పట్టుకొని రెక్కలు కట్టివేళి అక్కడే పుంచుకొంటాను.

చాండ్—నద్దువద్దు స్వామీ ! మే మిక్కడకు యిక ఎప్పుడూ రాబోము.

సలీం—ఈ గులాబీ రేకుల్లాంటి చెక్కిళ్ళు నా కళ్ళమీద నొక్కు కుంటాను.

చాండ్—ఆ !

సలీం—మందహాసాల మధువులు చిందుతూన్న లే పెదవుల

కాంతిని ఎదపై పులుము కుంటాను.

చాండ్—ఈ దివాణంలో వున్నవారందరికీ యిదే జబ్బా ఏమిటి ?

సలీం—నువ్వెవరు ఏదో మాట్లాడు తున్నావు ?

చాండ్—నువ్వెంత నటుడివి ! నన్నింతవరకూ చూడనట్లే
మాట్లాడు తున్నావు ? ఇకపోదాం పద మెహార్ ! ఈయనేదో
రక్కుతాను, గిల్లుతాను అంటున్నాడు. ఆయువరాజు సలీం
కనిపిస్తే “తన్నేస్తాను, తాగేస్తాను” అంటాడట.

సలీం—ఎవరూ అనేది ?

చాండ్—షహజాదా సలీం వారిని నువ్వు ఎరుగవా ? ఎప్పుడూ
గులాబీ పువ్వులుతుంచి పోస్తూ దర్బారుకు వెళ్ళుతావుంటావ్టే!

సలీం—ఆయనా ! ఆయన్ని ఎప్పుడన్నా చూశావా !

చాండ్—చూశావా ! అమ్మయ్యో ! ఆయనకంట బడితే ఇంకే
మన్నా వుండా ! ఆయన కంటబడి మా షంషీద్ మూర్ఖ
పోయిందట ! సామాన్యమా ! బండిచక్ర మంత కన్ను.

సలీం—ఎవరి కన్ను ?

చాండ్—షహజాదా సలీం వారిదే. చక్రవర్తిగారి కన్ను గున్న
ఏనుగంత కూడా వుంటుందేమో.

సలీం—ఎవరు చెప్పారు నీ కివన్నీ ?

చాండ్—కుతుబ్ చెప్పింది, రాత్రి నిద్రపోక ముందు యివన్నీ
వింటే భయంవేళి అసలు నిద్రరాదు.

సలీం—కానీ వారు నిన్నుచూస్తే ఏమీ అనరులే.

చాండ్—ఎందు కనరూ ? అందులో చిన్నపిల్లలిని చూస్తే ఆయనకు
మరీ కోపమట.

సలీం—అదెవరన్నారు ?

చాండ్—ఇందాక యిటు రాలే యిద్దరూ ? అందులో ముగ్గుపండిన
గడ్డమాయన లేడూ, ఆయన పక్కనే వున్నాడే గడ్డం లేని

ఆయన-ఆయన అన్నాడు.

సలీం-అమీల్ మహాశయులునూ నాన్నగారునా ! (కోపంగా అటు చూస్తాడు)

చాండ్-ఏ మహాశయులో ! యువరాజు గారంటే హడల్ పుట్టిం చాడు. 'ఏం పాడు బుద్ధి' యువరాజువారిది ! పెద్దవాళ్ళనూ ముసలి వాళ్ళను, వదిలేసి చిన్న చిన్న పిల్లల ప్రాణాలు కొరుక్కుతింటాడట.

సలీం-కాదు. ఆయన మంచివాడు. మిమ్మల్నేమీ అసడులే.

చాండ్-ఎందు కనడూ ? మేమింకా చిన్నపిల్లలమేగా ?

సలీం-అవును. చిన్న పిల్లలు. అందువల్లనే మల్లెమొగ్గలవలె మిమ్మల్ని శిరస్సు మీద వుంచుకుంటాడు.

చాండ్-శిరస్సు మీద వుంచుకోకపోతే మానె ! సమాధి చేయించ కుండా వుంటే చాలు.

సలీం-ఏమన్నావూ ?

చాండ్-ఏమన్నానూ ?

సలీం-చూడు, నీ స్నేహితురాల్ని మహారాజుని చేస్తాను.

చాండ్-మహారాజునా ....!!

సలీం-ఆ.....భావి భారత పట్ట మహిషిని చేస్తాను.

చాండ్-ఎందుకూ ! ఈ తోటలో నుంచి దండించకుండా బయటకు పంపించండి. చాలు.

సలీం-ఎవరా దండించేది ? మిమ్మల్నెవరన్నా దండించవస్తే,

“షహజాదా సలీం అనుజ్ఞ” అయిందని చెప్పండి.

చాండ్—షహజాదా సలీమా ! ! !

సలీం—కాదంటే కంతం నులి మేస్తానని చెప్పండి.

చాండ్—ఆఁ !

సలీం—రోజూ ఈ వేళకు యిక్కడికి రండి.

చాండ్—అంత ధైర్యం కలవాడివైతే మమ్మల్నా మొదటి పహరా
దాటించి వెళ్ళరాదా ?

సలీం—(నవ్వి) నే నెవర్ననుకున్నావు ?

చాండ్—ఏమో-ఎవరివో గాని, నీ కోసం చూస్తుంటే మాత్రం
నటుడివిగా కనబడటం లేదు.

సలీం—నటుణ్ణికాదు. కానీ నటించక తప్పటంలేదు. ఈఅమ్మాయి
పేరేమిటన్నావూ ?

చాండ్—అసలేమో ఏదో పేరు, అసలు పేరామెకే తెలియదు.
ఉస్తాదు తాన్ సేన్ జీ పెట్టిన పేరు 'మెహర్.' ఇప్పుడొచ్చి
నాయన పెట్టిన పేరు "అనార్కలీ."

సలీం—అనార్కలీ బానిసల చిహ్నం. అనార్కలీ ! నువ్వు
అనార్కలీవే ! మొగల్ ఉద్యానవనంలో లేని స్థానాన్ని సంపా
దించుకొన్నావు. అనార్కలీ ! నువ్వు నిజంగా నా అనార్కలీవే.
నీ కోసమే, నేను చూస్తున్నాను. నీవు దొరికావు. నా కొక
సాధనం దొరికింది. ఇక పోరాట మారంభమవుతుంది. మీ
రెక్కడకూ వెళ్ళనక్కరలేదు. నేటి నుండి మా అంతరంగిక
గృహంలోనే మీ నివాసం. పదండి లోపలికి.

చాండ్—లోపలికా ? అమ్మో ! పహరావాళ్ళు చూస్తే ?

సలీం—ఏం జేస్తారు ? ఈ సలీం మాట కాదనటానికా చక్రవర్తికి శక్తి చాలదు-పదండి.

చాండ్—సలీం ! అయితేమీరు....సలీమా ?

సలీం—అవును.

చాండ్—అమ్మా ! (పరుగెత్తుతుంది.)

సలీం—(బిగ్గరగా నవ్వుతాడు) నువ్వు మాట్లాడవేం ? నీకు నేనంటే భయం లేదూ.

అనార్—(అతని వంక చూస్తూ వుంటుంది.)

సలీం—మాట్లాడవేం. నీ స్నేహితురాలు పారిపోయింది.

అనార్—(మాట్లాడదు)

సలీం—మాట్లాడకుండా చూస్తావేం. నన్నూ, నా బండి చక్రాల్లాంటి నా కళ్ళనూ చూస్తుంటే భయం వెయ్యటం లేదూ ?

అనార్—మీ కళ్ళు బండి చక్రాల్లాగా లేవు.

సలీం—ఆ ! మరి ఎట్లాగున్నాయి ?

అనార్—నన్ను నిలుపునా మాడ్చివేయటానికి భగభగమండుతూ, మింటి నంటుతూన్న మంటల్లాగున్నాయి.

సలీం—ఓ ! అదీ భయంకరమేగా.

అనార్—భయంగానే వుంది. పారిపోవాలనీ వుంది. కాని ఏదో-నా కాళ్ళను కదలనివ్వకుండా వుంది. నా మనస్సు నేదో-కట్టివేళి ముందుకు లాగుతోంది.

సలీం—నాకు తెల్సు-నీవు నన్ను ప్రేమిస్తున్నావ్ కదూ !

అనార్—ఏమో ? ఏమంటానికి నావశం కావటం లేదు. ప్రాణాలు అరణ మివ్వటానికి ఏదో అనటమెందుకు.

సలీం—ఎంత పిచ్చి పిల్లవు : (చేతుల్లోకి తీసుకొని) న్నాతోరా.

నిన్ను అంతరిక్షాని కెత్తివేస్తాను. స్వర్లోక సింహాసనంమీద నిన్నుధివసంప జేస్తాను. భారత రాజన్య దివ్యచరిత్రాల్లో నీ నామం సువర్ణాక్షరాలతో చిత్రంగా చిత్రిస్తాను.

అనార్—వద్దు. నన్నీ తోటలో ఈ మూలనే వుండ నివ్వండి. ఎల్లప్పుడూ మీ రుండే దివ్యభవనం వంక రెప్పలార్పక చూస్తూ నుంచుంటాను.

సలీం—ఇక్కడ ఈ పహ్లావీల విర్రవీగు చూస్తే మొహం మొత్తు తోంది. నీ కెక్కడ కన్నా సలీం రాకుమారుని హృదయ సింహాసనమే ఉచితమైనది. రా ! వెళ్దాం.

(అమ్మో ! అమ్మో ! అంటూ చాండ్ పరిగెత్తుకు వస్తుంది.)

సలీం—ఏమిటది ?

చాండ్—పహారావాడు : పహారావాడు వెంట బడ్డాడు. తరుముకు వస్తున్నాడు. పగపట్టిన పామురాగ విచ్చుకత్తి నెత్తి విసరి వేశాడు. వచ్చి పడుతున్నాడు.

(రెండోవైపుకి పారిపోతుంది—పహారావాడు ప్రవేశించి నమస్కరిస్తాడు.)

సలీం—ఏమిటిరా ఈ గోల :

పహారా—ఎవరో బానిస బాలిక—షహజాదా : మా రక్తుగప్పి పహ్లావీ వసంలో ప్రవేశించింది. (అనార్కలీని చూచి) ఇదెవరు ? నువ్వు ఆ పిల్లతోనే వచ్చావా ?

సలీం—వచ్చు దగ్గరుంచుకు మాట్లాడు. భావిభారత సామ్రాజ్య ఈ బాలిక !

పహారా—ఈ బానిసా ?

సలీం—ఏ మన్నావ్ ?

పహారా—ఈ బానిసను ఉస్తాద్ తాన్ సేన్ జీ మహాగాయకుని సర్తన శాలలో చూచాను షహజాదా ?

సలీం—నీ ప్రాణాలమీద ఆశవదలి వచ్చావట్రా ? (కత్తి చూస్తాడు)

పహారా—క్షమించండి ! షహజాదా ! క్షమించండి ! సెలవు తీసుకుంటాను. క్షమించండి. (వెళతాడు)

సలీం—(అనార్తో) అయితే ఉస్తాద్ తాన్ సేన్ దగ్గర బుప్పు నాట్యం నేర్చుకుంటున్నావా ?

అనార్—అవును.

సలీం—దర్బారులో ఎప్పుడన్నా నాట్యం చేశావా ?

అనార్—లేదు.

సలీం—పోనీ యిప్పుడు నాట్యం చేస్తావా ?

అనార్—ఏమిటో ! మిమ్మల్ని చూస్తూ నుంచుంటేనే నా పాదాలు అలిసి పోయినట్లు తేలిపోతున్నాయి. చేయలేను. క్షమించండి. మీ కత్తి చూయకండి, చూసి మీ బానిసలాగా నన్ను బెదిరించకండి. నేను చిన్నకీటకానైపోయి మీ పాదాలపైన వున్న గులాబీలాంటి గోళ్ళతో ఆడుకోవాలనీ వుంది. ఆ పాదాల కిందపడి నలిగిపోవాలని వుంది. నన్నదరించి నాట్యం చెయ్యించకండి. మీ దివ్య సుందర విగ్రహాన్ని చూసి చూసి అలసిపోయాను. రవంత నేవు అలసట తీర్చుకో నివ్వండి.

సలీం—అలాగే ఇటులా. ఈ సాలరాతి వేదికమీద నా వడిలో
తలవంచి నీడిరింతువుగానీ.... (తీసుకువెళ్ళి తొడమీద తలతో
పండుకొన బెడ్డాడు.)

(దూరాన గానం వినవస్తుంది)

అనార్—ఏమిటా దూరన ఏదో రాగాలాపన.... చిరుగజ్జెల రవళీ
వినవస్తున్నాయి.

సలీం—ఉస్తాద్ తాన్ సేన్ జీ నర్తనశాలలో సాయం సమయ సంగీతా
భ్యాసం కాబోలు.

అనార్—కాదు. రాగరంజిత మయూరం ఆకాశంలో మందంగా
చిరు చిందులు తొక్కుతోంది కాబోలు.

సలీం—ఉస్తాద్ తాన్ సేన్ జీ మహాశయుని మధురగానం మందా
నిలం మీద తేలి వస్తోంది.

అనార్—కాదు ఏదో దివ్యమైన అశరీరవాణి నిర్మలాంతఃకర
ణతో నన్ను మందలించి తొందరగా రమ్మంటోంది.

సలీం—లేదు. తాన్ సేన్ గాన మందిరంలో నుండి సుకుమారమైన
సప్తస్వరాలు సన్నజాజుల లతల్లాగా సాగి వచ్చి విన
వస్తున్నాయి.

అనార్—సాగి వచ్చి, నా మనో మందిరా న్నాలింగనం చేసుకొని,
బలీయమై పోయి, నాగుండెల్ని గుంజుకు పోతున్నాయి.
నే నవశనై పోతున్నాను. నాకు నిద్ర వస్తోంది.

(సన్నగా విన వస్తున్నగానం యిప్పుడు బాగా వినవస్తోంది)

సలీం—(శ్శవి) నిదురించావా : నిదురలో కూడా అమాయకత్వాన్నే నీ వదన సరోజం వెదజల్లుతోంది : అనార్కలీ వదనా రవింద మధు పాయిన్లై మత్తిలి పోయిన నా కిప్పుడు ఆ నేతు హిమంచలాల వరకూ విస్తరిల్లి సామ్రాజ్య మొక తెక్కగా కనుపించటం లేదు;

[మాన్సింగ్ ప్రవేశిస్తాడు]

మాన్—షహజాదా సలీం రాకుమారునకు మాన్సింగ్ ప్రణామాం నర్పిస్తున్నాడు.

సలీం—మహారాజా వారేదో సత్వరమైన పని మీద వచ్చి నట్లున్నారూ :

మాన్—సత్వరమైన పనేమీ లేదు షహజాదా : తమరొనవ్యాతి నవ్యమైన పదవి సలంకరించి నట్లున్నారు.

సలీం—అవును. ఇదీ వక పదవే కదా :

మాన్—షహజాదా వారితో నేను మాట్లాడవల్సిన రాజకార్య మొకటుంది. కొలది కాలం వ్యవధి కోరుతున్నాను.

సలీం—ఇది సాయం సమయం, వ్యాహ్యళి కాలం. రాజకార్యాలు ఉదయమే విన్నవించుకొన వచ్చును

మాన్—షహజాదా వారు బాధ్యత గుర్తించి ప్రవర్తించుట లేదు.

సలీం—షహజాదాకు ఆ అవసరమూలేదు.

మాన్—షహజాదా భావి భారత సార్వభౌముని అంకశయ్యపై బానిసకు స్థాన మిస్తున్నారు. చర్యగాని ఈ సమాధానము గాని రాజన్య లోకాలరంజింప జాలదు.

సలీం—అంతా వినుర్పించుకునే మాట్లాడుతున్నాను.

మాన్—మీరు మాటలాడటం లేదు. నన్నవమాన పరుచుతూ వున్నారు.

సలీం—మీ రక్తే తుపోయపచ్చును.

మాన్—షహజాదా ?

సలీం—షహజాదాను ధిక్కరించు అధికారం మీ కెవ్వ రిచ్చారు.

మాన్—తన అకృత్యాలతో షహజాదాయే పదవీ భ్రష్టు డవుతూ వున్నాడు.

సలీం—పదవీ భ్రష్టుణ్ణయినందుకు నేను పరితపించను.

మాన్—పదవీ భ్రష్టులకు పదేశించే బాధ్యతా నాకు లేదు భావి భారతానికి నేను బాధ్యుడనై మాట్లాడుతూవున్నాను షహజాదా! చిన్నతనపు చరిపితనం మరచిపోలేకనో, యౌవ్వన ప్రాదుర్భావపు వుద్రేకంచేతనో, తమరు తప్పటడుగులు వేస్తూ వున్నారు. భారతదేశానికి మీ పంశపు బాధ్యత ఒకటున్నది. పరస్పరద్వేషపూరితమైన రెండు మతాల సామరస్యము మనము సాధించవల్సివుంది అందువల్లనే, చక్రవర్తి హైందవ సంబంధం చేసుకొన్నారు. అందువల్లనే తోటివారిలో తల వంపులై నా నేనున్నూ యీ సేవాధర్మానికి తలవొగ్గి, నా సహోదరులపై కత్తిగట్టి మీ తండ్రిగారి నేవచేస్తున్నాను. మా జన్మలో మా లక్ష్యంకోసం మేము యింతవరకూ పాటు పడ్తున్నాం. ఇప్పుడు మీరు మాతో కలసిరాకపోతే, తలపెట్టిన మహాకార్యం తుదముట్టదు. నేను ఐక్యభారత స్వేచ్ఛా

స్వాత్మంత్రాలపేరిట హిందూమహమ్మదీయ సఖ్యత పేరిట,
మీరున్నూ మీ తండ్రిగారి అడుగుజాడల్లో నడచి హిందూ
సుందరిని పెళ్ళాడి ఆదర్శ ప్రభువులుగా భారతాన్ని పాలించ
మని అడుగుతూవున్నాను.

సలీం—కాని నన్నేం త్యాగం చేయమంటున్నారో ఆలోచించటం
లేదు.

మాన్—మేమందరం చేస్తూవున్న త్యాగాన్నే మిమ్మల్నీ చేయమని
కోరుతూవున్నాను.

సలీం—అంత త్యాగశీలతకు నేను నోచుకొనలేదని మనవి
చేస్తున్నాను.

మాన్—ఇదే మీ అంతిమ నిర్ణయమా!

సలీం—అంతిమ నిర్ణయ మీ వరకే జరిగిపోయినది, నాయనగారితో
మొన్నటినుండే మనవి చేసుకుంటూవున్నాను, వివాహం నా
ఆంతరంగిక సమస్య-రాజకీయాలతో దీన్ని ముడిపెట్టకండి.

మాన్—రాజుకు రాజకీయా లొక్క-పేగాని వేరుగా ఆంతరంగిక
సమస్యలుండకూడదు, ఆంతరంగిక సమస్యలు వేరేమీ వుండ
టానికి వీలూలేదు.

సలీం—ఆరాచరికం నాకక్కరలేదు.

మాన్—మొగలాయీ సామ్రాజ్య స్థాపకుని ఆశయమూ మీ
కక్కర్లేదా.

సలీం—అక్కర్లేదు.

మాన్—ఇది దేశ ద్రోహం అవుతుంది.

సలీం—రెండవది ఆత్మ ద్రోహం.

మాన్—మీ మూర్ఖంలో మమ్మల్నికూడా తిరస్కరిస్తున్నారు.

సలీం—మిమ్మల్నే కాదు; సర్వరాజ్య తంత్రాన్నీ తిరస్కరించటాన్ని సిద్ధమై యున్నాను. ఈ బాలికను పెళ్ళాడబోతున్నాను.

మాన్—ఈ-బానిసనా ?

సలీం—ఆ-ఈ బానిసనే.

మాన్—నే నింతవరకూ భారత సామ్రాట్టుకు సేవకుడను. ఇక బానిస సామ్రాట్టుకు సేవకుణ్ణి కాలేను. ఇదే నా అంతిమ నిర్ణయం.

(వెళ్ళును. తాన్ సేన్ సంగీతం ఆగింది)

అనార్—ప్రభూ.....ప్రభూ.....ప్రభూ.

సలీం—నిద్రాభంగమైనదా :

అనార్—ఏదో దుస్వప్నము ప్రభూ !

సలీం—స్వప్నమా ?

అనార్—ఆ ! స్వప్నము ! నేను పడగనెత్తిన పామునై ఆడుతూ వున్నానట. మీరు నన్నాడిస్తూ ఏడిపిస్తున్నారట. అంతలో ఒక కఠినాత్ముడు వెనకనుండి బలమంతా ఉపయోగించి భూమి యంతటిభారంగలగదతో మీ మస్తకస్యస్తమణిమయకిరీటం మీద మోదాడట ఆ కిరీటం నా మీదపడి నన్ను భూమిలోని కణగ ద్రొక్కిందట.

సలీం—నా మీదపడి నన్ను అణగదొక్కుతుంది లే అనార్ లే. నా భవనం లోపలికి వెళ్దాం పద.

అనార్—వద్దు-ప్ర-భూ-వద్దు-రవ్వంత నేపిక్కడే, యీ అనార్
మొక్క చెంతనే వుండి తృప్తిపడ నివ్వండి.

సలీం—అదేమిటి ! త్వరితగమనంతో తాన్ సేన్ గురువర్యులు ఇతే
వస్తున్నారు. ఎందుకో !

అనార్—గురువర్యులా !

(లేచి నుంచుంటుంది తాన్ సేన్, చాండ్ వస్తారు)

తాన్—షహజాదా వారికి నా అభివందనాలు.

సలీం—మహాశయుల ఆగమనం మాకెంతో ఆనందంగావుంది.

తాన్—ధన్యుణ్ణి, షహజాదా ! బాలిక విషయమై వ్యాకులుణ్ణి ఇటు

స్వయంగా వచ్చాను. అమాయకపు బాలిక అపరాధం చేసింది.

క్షమించి విడిచిపుచ్చండి.

సలీం—బాలిక దేం అపరాధంలేదు. దీనిలో అపరాధిని నేను.

తాన్—చాండ్ చెప్పింది; అనుజ్ఞ లేకుండా అంతఃపురోద్యాన

వనంలో ప్రవేశించిందట; మీరు బంధించారట,

సలీం—అవును, పహ్లావీలను తస్కరించిందికూడా.

తాన్—ప్రథమ తప్పిదాన్ని క్షమించమని సవినయంగా విన్నవించు
కుంటున్నాను.

సలీం—గురువర్యులు క్షమించాలి; ఈమె చేసిన తప్పు అంతకంటే

ఎక్కువదే. ఈమె అపహరించిన పహ్లావీ మొగలాయీ రాజ

చిహ్నం. రాజచిహ్నాన్ని ఎదిరించి నా ప్రేమను దోచుకుంది.

తాన్—ఈ అమాయకపు బాలికను మీరు వరించారా ?

సలీం—అవును.

తాన్—సృష్టి సకారణమంటారు. ఈ విషయంలో ఆ,వాక్యం నిజమేనా అనుపిస్తూంది. భూలోకంలో రతీమస్మధుల్ని విధాత వూహించే కర్పించాడనుకుంటాను. ప్రభూ! మీ దాంపత్యంలో ఎవరు ఎవరి కలంకారమో ఆ విధాత గూడ నిర్ణయింప లేడనుకుంటాను.

సలీం—(నవ్వి) కాని మా దాంపత్యమీ వూహల్లోనే నివసిస్తూంది గురువర్యా! మా జీవితాలనే పహ్లావీ బలిగోరుతుంది.

తాన్—ప్రభువుల మనోగత భావం అర్థమగుటలేదు.

సలీం—వీ రిద్దరినీ ముందు నర్తన శాలకు పంపించండి. మాట్లాడుదాం.

(రాన్ సేన్. చాండ్, అనార్లవంశ చూడ, చాండ్ అనార్లు వెళ్తారు)

సలీం—ఉస్తాద్జీ! నేను నా రాచరికం నిలబెట్టుకొనటాన్ని ప్రేమించిన పెళ్ళి చేసుకొనరాదట—రాచకీయపు పెత్తుగా వారు కట్టిన బండను మెడకు తగిలించుకుని తిరగాలిట.

తాన్—సుకుమారమైన జీవితాన్ని బండను చేసుకోవటంకంటే రాచరికాన్నే వదులుకోవటం మంచిది.

[అబుల్ ఫజల్ ప్రవేశిస్తాడు]

అబుల్—కళా తపస్వికి నా అభివందనాలు; కళారాధనే జీవిత లక్ష్యంగా గల షహజాదాకు, జోహార్లు.

సలీం—ఏ మిట్లా యేతెంచారు.

అబుల్—చురేమీలేదు, షహజాదా-కళామూర్తులు మీ రిద్దరూ.
రాజకీయాల్లో పండిముగ్గిన యీ గడ్డపుతాతకు కూడ మీ
సంభాషణలో తావు దొరుకుతుందనుకుంటాను.

తాన్—అందుకు సందేహ మేముంది.

అబుల్—సందేహం లేదు గనకనే నె నాలోచించాను—మహా
గాయకా ! స్వరాన్ననుసరించని కళామాధుర్యం మంచిదే
నంటారా.

తాన్—మాధుర్యం ఎక్కడున్నా మంచిదే. స్వరం మనం కల్పించు
కున్నదేగా.

అబుల్—అవును మనం కల్పించుకొనెన దానిని మనం మార్పు
కొనగలమని రాకుమారు డంటా దనుకుంటాను. పీదైనా
పాతకాలపువాళ్ళం మేము; కళాకారుల ధావాలంత వేగంగా
మా ధావాలు పరుగెత్తవు. అయినా చూడండి, ఈ పహ్లావీ
వనాన్ని మా తాతగారి కాలంలో నాటారట, మొగలాయీ
వంశీకు లందరికీ ఎంతో ప్రీయమైనది. ఇంతవరకూ
యీ పహ్లావీవనంలో మరోజాతి మొక్కకు స్థానం దొరక
లేదు. అరు దశాబ్దాల నాతరంలో గూడ యీ పహ్లావీవనంలో
పరాయి కొమ్మకు ప్రవేశ మివ్వలేదు. కాని యీ నాటికి
యిక్క డొక్క అనార్ ఆవిర్భవించింది. ఆవిర్భవించి శోభ
కూర్చిందంటారా ? నాకంటికేమో అట్లా అనిపించటం లేదు.

తాన్—మంత్రివర్యులు బాహ్య సౌందర్యాన్నే మనసులో ధావిస్తు
న్నారులా వుంది. పహ్లావీ విలువగల గురబీకన్నే. అనార్

కుసుమం విలువలేనదైనా ప్రపంచమైనది. అంతిమ ఫలాన్నే ఆశించి నట్లయితే గులాబీకంటే దానిమ్మలకే ఫలమెక్కువ. అబుల్—అయితే అనారోగ్య పట్లబీబితో సరితూచ వచ్చునంటారా ! తాన్—మహామంత్రులు తాము వేదాంతులమని మరచిపోతున్నారు. అల్లా సృష్టిలో, ఎక్కువ తక్కువలు లెక్కలు కట్టటానికి మనము ఎంతవారం? మన ఇష్టాఇష్టాల ననుసరించిన నిర్ణయంలో ఏది ఎక్కువైనా ఏది తక్కువైనా—అల్లా దృష్టిలో సృష్టి అంతా సమానమేగదా !

అబుల్—అల్లా దృష్టి అనిర్వచనీయమైనది; గాయకమహాశయా ఎంత లేటెల్లమైనదో, అంత తంటాలు పెట్టేదికూడ, సృష్టిలో చరతమ భేదాలు లేవు. లేకపోనూలేదు. అబుల్ ఫజర్ తాన్ సేన్ లాగా సంగీతమాధుర్యాన్ని వినిపించనూ లేడు. అబుల్ ఫజర్ వలె తాన్ సేన్ చతురోక్తులాడనూలేడు.

సలీం—కాని కుర్రవాడైనా యీ సలీం చతురోక్తు లొలికించగలడు సచివాగ్రణీ.

అబుల్—నే కాదనగలనా ? షహజాదా; తమ మనోగతాభిప్రాయం తెల్సుకుందామనే, నేనూ తహతహలాడుతున్నాను.

సలీం—మీరు మహావేదాంతులు, రాజనీతి దురంధరులు. నాకంటే అన్ని విషయాల్లోనూ విశేషశ్రేణుషీ సంపన్నులు. కాని నా కన్ను ఎట్లా విషయాలను చూడగలదో మీ కన్నూ అట్లాగే చూడగలదు గదా.

అబుల్—కన్నులో భేదం లేదుగాని అనుభవాన్ని బట్టి గ్రహిం, పురో భేదం వుంటుందిగదా !

సలీం—మీ అనుభవమే తప్పెందుకు కాగూడదు.

అబుల్—కావచ్చు. నా అనుభవమే తప్పుకావచ్చు. కాని నావంటివారనేకమంది, నాకంటే పెద్దలు, అనుభవించి నెలవిచ్చింది తప్పని, అనటం సాహసంకదా; అందరి అనుభవాన్ని పురస్కరించుకుని, ముందుకు పోవటం అభివృద్ధిగాని, గుడ్డిగా ముందుకుపోతూ ఎప్పటికప్పుడు స్వానుభవమే అనుసరణీయమనటం అభివృద్ధి అవుతుందా !

సలీం—తమరు తార్కికులు. మీ తర్కవేదాంతాలు కొలది నేపు మరచిపోండి. మేదస్సుతో కాదు. మనస్సుతో నెలవీయండి. నేను రాచవంశీకుణ్ణి. నా మనస్సుకు మీ మనస్సుకు భేదమేమన్నా వుంటుందంటారా !

అబుల్—లేదు.

సలీం—మీ అనుభవాన్ని పురస్కరించుకొని చెప్పండి. నాకంటికి అందమైనది మీకంటికి అందంగా కనుపించదా ?

అబుల్—అందంగానే కన్పిస్తుంది.

సలీం—అందమయిన వస్తువునే అభిలషించటం నా ఒక్కడితర్కమే కాదుకదా; జీవితమంతా సౌఖ్యప్రదం చేసుకోవాలనేగదా ప్రతిమానవుడూ అభిలషించేది.

అబుల్—అవును.

సలీం—నాకంటికి, నామనస్సుకి వచ్చినదేకదా, నా జీవితాన్ని సౌఖ్య ప్రదం చేయగలిగింది. రాచపుట్టుక పుట్టినంతమాత్రాన నామనస్సు చంపుకోటం సాధ్యమా ? మనస్సులేని, మమకారం

లేని, మగువను వివాహమాడితే నా జీవితం ఎలాగుంటుంది ?
రాచపుట్టుక పుట్టినంతమాత్రాన జీవిత సౌకుమార్యాలనే వదిలి
వేసి సౌందర్యాభిలాషనే వదిలివేసి, మనస్సుకున్న మాధు
ర్యాన్నే మరచిపోవాలంటారా ?

అబుల్—కవిగా అబుల్ ఫజల్ గా నే నెప్పుడూ నా సలీం పక్షమే.
కాని రాజకీయజ్ఞునిగా. సామ్రాజ్యానికి మంత్రిగా మొగలాయీ
వంశ శ్రేయోభిలాషిగా నేను షహజాదాతో అంగీకరించ లేక
పోతున్నాను.

సలీం—అబుల్—దాదా నన్ను మీ చేతుల్లో పెంచారు. ఆ చిన్ని
సలీంగానే పెరగనివ్వండి, షహజాదాగా నన్ను చూడొద్దు.

అబుల్—షహజాదా ! కర్కశ మనస్కుడైన అబుల్ ఫజల్
మాత్రమే యిప్పుడు జీవించివున్నాడు.

సలీం—అరచేతుల్లో నన్ను పెంచారు. అంతా మర్చిపోయారా ?
నాయనా !

అబుల్—సలీం ! నామనస్సు కరిగించే ప్రయత్నం చాలించు. నేను
నిన్ను పెంచాను. ఈ సామ్రాజ్యాన్నీ పెంచాను. శతాబ్దాలు
గడచినా, హిందూమహమ్మదీయులు, విరోధాన్ని మరచిపో
లేకపోతున్నారు. ప్రభుత్వా లొస్తున్నాయి-పోతున్నాయి. ఎన్ని
ప్రభుత్వాలు మారినా విరోధాలే పెరుగుతున్నాయి. ఇప్పుడు
సర్వమత సమైక్యత సాధించాలని ప్రయత్నిస్తున్నాం. మొగ
లాయీవంశం యీ సమైక్యతకు పూనుకున్నది. మొగలాయీ
చక్రవర్తుల దుష్టులే చుతసామరస్యాన్ని సూచించే పద్ధతిని

మాన్సివేశాం. మొగలాయీలంశ రక్తమే హిందూ మహమ్మదీయ రక్తసమ్మేళనంగా మార్చాలని సంకల్పించాం.

సలీం—అక్కరలేదు. మీ సామరస్యంతో నాకు పనిలేదు. మీ సామ్రాజ్యం నా కక్కరలేదు. నేను మామూలు సరదారుగా, మామూలు పౌరునిగా బ్రతకనివ్వండి చాలు. మీరు నాదుస్తుల మార్చగలరు, నా రక్తాన్ని మార్చగలరు, నా అభిలాషను మార్చలేదు. ఈ హిందూ మహమ్మదీయ సమ్మేళనం మీ రనుకున్నట్లు జరగగలదని నమ్మక మేమిటి? అమృతం పుట్టిన చోటనే హాలాహలం పుట్టవచ్చు. నా జీవితాన్ని అసౌఖ్యంలో, అసంతృప్తిలో ముంచి, నా కడుపున అమృతం పుట్టుతుందని ఆశిస్తున్నారు. కాని దీనికి ఫలితంగా హాలాహలం పుట్టి మీ ఆశయాన్నీ, మీ సమైక్యతను మీ మొగలాయీ వంశాన్నే చిన్నాభిన్నం చేస్తుందేమో ఆలోచించండి.

అబుల్—దానికి భగవంతుడే వున్నాడు.

సలీం—ఇదే నిశ్చయమా !

అబుల్—అదే నిశ్చయం.

సలీం—అయితే నా నిశ్చయం వినండి.

అబుల్—నాకు చెప్పనక్కరలేదు షహజాదా ! భావిభారతమే నీ చర్యల చర్చిస్తుంది గాయక మహాశయా ! నాకు శైలివిప్పించండి. (వేశతాడు)

తాన్ పేన్—షహజాదా వారు సన్నాక్షమించాలి. మీరు మాట్లాడినదంతా రాజకీయపు చిక్కుగా కనిపిస్తుంది గాని యీ చిన్న మొక్క సంగతి కాదల్లేవుంది.

సలీం—అవును మహాశయా. అంతా రాజకీయమే, వారి రాజకీయా
లకై నేను వలచిన సుందరిని గాక వేరెవతెనో పెండ్లాడాలట
రెండు రోజులనుంచి నన్ను వేధిస్తువున్నారు. దానికి నే
నొల్లనని చెప్పివేశాను. అయినా నా మెడలు వంచటానికే
ప్రయత్నిస్తున్నారు.

తాన్ సేన్—అయితే షహజాదావారు మా మెహర్ ని ప్రేమించలేదా!
సలీం—ప్రేమించాను. సామ్రాజ్యాన్నే ఒడులు కుంటాను. కాని
నా అనార్కలీని వదులుకోను.

తాన్ సేన్—మీ కంఠటినిష్కళంకమైన ప్రేమవుంటే తాన్ సేన్ కంటే
సంతోషించేవాడు; సహకరించేవాడూ లేడు కాని నిజం చెప్పండి.
మీరు ప్రేమకై ప్రభుత్వాన్ని ధిక్కరిస్తున్నారా! ప్రభుత్వాన్ని
ధిక్కరించటానికే ఆమెను ప్రేమిస్తున్నారా! (సలీం ఈరు
కోవటం మాసి) ఆలోచిస్తున్నారా! యువరాజా! ఇంతవరకూ
ఆలోచించకుండానే ప్రేమించారా!

సలీం—నామనిస్సు సరిగాలేదు మహాశయా! అదంతా నన్నడిగి
విసిగించకండి. సలీమో, సామ్రాజ్యమో యిప్పుడే తేలి
పోవాలి—తేలిపోతుంది.

తాన్ సేన్—కాని అమాయకపు బాలిక అనార్కలీ జీవితం ఇప్పటికే
తేలిపోయింది. షహజాదా! మీ రాజకీయపు రాపిడి అనార్కలీ
ముగ్ధజీవితాన్నే దగ్ధం చేయబోతోంది. యువరాజు సలీం తన
బలం తెల్పు-కొనటానికై యీ బాలికను బలిపెట్టున్నాడు.
బలిపశువు బాధ ప్రభువుల కేంతెల్పు. సింహాసనం మీదనున్నా

చర్మాసనం మీద నున్నా రాజకుమారుని కేం బాధ ? బానిసకే బాధ, మీ క్రోధాలూ, పట్టువలలూ తారతమ్యాలూ అన్నీకల్పి ఒక బానిసమీద కని తీర్చుకుంటాయి. మహారాజు క్రోధానికి- మీ ప్రేమకూ-నాకేమీ భేదం కన్పించటంలేదు నిజంగా మీకు అనార్కలీమీదే అనురాగం వుంటే, అనార్కలీ సౌందర్యానికి ముగ్ధులై తే, అనార్కలీనిప్రేమించానని అన-బోకండి. పెండ్లా డతా నెనుబోకండి. సౌందర్యంకోసం, కళకోసం, ప్రేమకోసం, అమెను ప్రేమించలేదనే అనండి. పెండ్లాడి ప్రాణాలు తీసే ప్రమేయం వదలి వెయ్యండి.

[చాండ్ పరుగెత్తుకు వస్తుంది]

చాండ్—ఉస్తాద్ జీ.....ఉస్తాద్ జీ.....!

తాన్ సేన్—చాండ్ ! ఏమిటమ్మా ! ఏం జరిగింది.

చాండ్—మన మెహర్ ని రాజభటులు బంధించి తీసుకుపోయారు.

ఉస్తాద్ జీ....

సలీం—

తాన్ సేన్— } ఆ :

చాండ్—సంగీత శాలలో స్మృతి తప్పి పడిపోయింది-మెహర్ !
మేము వుపచారాలు చేస్తున్నాం. రాజభటులువస్తే ఎందు కోసమో ననుకున్నాం. కాని మెహర్ ని సవ్వారీమీద తీసుకు పోయారు.

తాన్ సేన్—షహజాదా !

సలీం—భయం లేదు గాయక మహాశయా ! అనార్కలీ జీవితానికి నా జీవితాన్నే బలిపెట్టాను.

తాన్ సేన్—కాని బలిపెట్టి పిమి సాధిస్తారు.

సలీం—అంతటిసీ సాధిస్తాను. నా ప్రత్యర్థుల ఆశయాల్ని మంట
గలుపుతాను. వారి ఆదర్శానికే అగ్గినంటిస్తాను. అవసరమైతే
ప్రాణాలే బలిపెట్టి వారి ప్రాణాల్ని బలిగోర్తాను.

[అక్బర్ అబుల్ వస్తాడు]

సలీం—(గంభీరంగా) అనార్కలీ ఎక్కడుంది :

అబుల్—ఛారతదేశ సర్వసహా చక్రవర్తి ఆజ్ఞోల్లంఘన చేసినవారు
వుండవల్సిన చోటనే వుంది.

తాన్ సేన్—దయాగుణ కీర్తిశాలి అక్బర్ చక్రవర్తి యినుప పాదాల
కింద సలిగిపోతోంది.

సలీం—అనార్కలీ ఎక్కడుంది. (కత్తి చూస్తాడు)

అబుల్—రాజద్రోహులు బుండవల్సిన చోటనే వుంది.

సలీం—ఎవరా రాజు ?

అక్బర్—నేను—సలీం—నేను సలీం—ఆకరవాలానికే శిరస్సే లక్ష్యం.

నీహృదయక్షోభనంతటిసీ వుంజుకున్న బద్గంతో, యీ శిరస్సు
ను త్తరించు.

సలీం—బాబా !

అక్బర్—నా పితామహుడు బేబర్ నాతండ్రి హుమాయూన్ వ్యాధి
గ్రస్తుడై య్యుండగా—అల్లాను ప్రార్థించి—ఉపవసించి—అసువు
లర్పించి పుత్రుని రక్షించారట. ఆ భాగ్యానికి నోచుకోని
మందభాగ్యుణ్ణి (దుఃఖ వేశంతో) నన్ను కృతార్దుణ్ణి చేయి
సలీం.

అబుల్—జహాపనా !

అక్బర్—ఒక్కక్షణకాలం నాపుత్రుడితో మాట్లాడనీయవా మహామంత్రి.

సలీం—పుత్రుడుగా మాట్లాడనక్కర్లేదు జహాపనా ! అనార్కలీ కంటే అపరాధిని నేను. మీ శాసనాల ఆక్రోశం నావంతుకు మరల్చింది, నాకు మరణశిక్ష విధించింది. నా అనువులు కూడా పోసుకుని సుఖించింది.

అక్బర్—మహామంత్రి.

అబుల్—జహాపనా !

అక్బర్—ఆ-మరణ శిక్షపత్రం మీద కూడా యీ చేతులే రాజముద్రవేయాలా !

అబుల్—జహాపనా ! మీరే యింత భీరువులైతే ఎట్లా ?

తాన్ సేన్—అందరూ భీరువులేమహాశయా; ప్రపంచమంతా భీరువులే. నిరపరాధిని బలిగొనటం తప్ప వేరేందుకూ ధైర్యం లేనివారందరూ భీరువులే.

అబుల్—ఆగండి-గాయక మహాశయా ! దుఃఖంలో తొందరపడకండి.

తాన్ సేన్—జహాపనా; మీకుమారుడుమీమాట వినకపోతే ఆ జాలిత అపరాధమేముంది జహాపనా ! మీరు శాసనకర్తలు. కాని శాసనం చేసిన తర్వాత అందరకూ ఒకలాగే వర్తించాలి. అజ్ఞోల్లంఘనం చేసింది సలీం-కాని శిక్ష అనుభవించేది అనార్కలీ.

అక్కర్—కాదు గాయకమహాశయా ! ఆజ్ఞోల్లంఘనం చేసింది సలీం-
 శిక్ష అనుభవించేది, అనార్కలీ అక్కర్నూ గూడా; ఏమి
 రాచరికం: ఏమి సార్వభౌమత్వం; తన కుమారుని సౌఖ్యానికి
 గూడ చిచ్చుముట్టించే చక్రవర్తిత్వం వుంటేనేం మండిపోతేనేం,
 అయిర్—సార్వభౌములు దుఃఖావేశంలో కారణజన్మలన్న విషయం
 మరచిపోతున్నారు-సార్వభౌములకు ప్రజాసౌఖ్యంకన్నా పాంశ
 నీయం లేదుగదా ! ప్రజలు గూడ తమ పుత్రసమానులే గదా.
 పుత్ర ప్రేమకోసం ప్రజలను నట్టేట ముంచుతారా !

అక్కర్—అబ్బా !

అయిర్—శతాబ్దాలుగా ఏ ఒక్క సార్వభౌమునకూ మీ చరిత్ర
 సంతృప్తిం స్ఫురించనై నా లేదు. ఎవరికైనా స్ఫురించినా
 హిందూ మహమ్మదీయులు కల్పిరావటం కష్టం. మానసింగ్
 లాంటి హిందూ మహావీరులు మతాభిమానాన్ని వీడి, తమతో
 సహకరించటానికి అంగీకరించారు. మహమ్మదీయ మత
 ప్రవక్తలు కూడ మీ మీదే విశ్వాసం వుంచారు. మహాసము
 ద్రంలాంటి ఈ రెండు మతాల్ని సమ్మేళించి, సుస్థిరసామ్రా
 జ్యాన్ని నెలకొల్పవల్సిన భారం మీమీద వుంది రెండు మతా
 లకూ సంబంధించిన ప్రభువంశం ప్రభవించే అవకాశం మీ
 కొక్కరికే యీ దేశంలో యిప్పటికి లభించింది.

అక్కర్—ఏమి సదవకాశం ! ఏమి చరిత్ర ! సరే. కానివ్వండి
 దేశసౌఖ్యం నాగర్భశోకా న్నభిలషిస్తే అల్లాగే కానివ్వండి.

సలీం—చక్రవర్తి ఫర్మానా యిదేనా ?

అక్కర్—చక్రవర్తి ఫర్మానాకాదు. నీ తండ్రి అభీష్టంకూడా యిదే.
 సలీం—సరే కానివ్వండి; మీ ఫర్మానాలకూ అభీష్టాలకూ పైన
 అల్లా శాసనం ఒకటుంది. మంచికోసం తలపెట్టినా కుత్రిమం
 కుత్రిమమే. మీ శాసనాలతో మానసిక ప్రకృతిని. ప్రకృతి
 శాసనాన్ని ప్రతిఘటించ దల్చుకున్నారు. అసహజమైన యీ
 ప్రతిఘటనలలోనుండి అసహజమైన హాలాహాలమే ఆ విర్భ
 విస్తుంది. ఈ సమయంలో రగుల్కొన్న అసంతృప్తి నా
 ఆజన్మాంతం నన్ను వేధించడమేకాదు; తదుపరి వంశీకుల్లో
 రగిలి రగిలి మాడ్చివేస్తుంది. మాడి పడివున్న బూడిదల
 చూసి గుండెలు బాదుకోవటానికి మీరు చిరకాలం జీవించండి.
 ఈ సలీంమాత్రం నేటినుండి చనిపోయినవాడే. (వెళ్ళిపోతాను)

తాన్ సేన్—ప్రభూ :

అక్కర్—గాయక మహాశయా.....

తాన్ సేన్—అనార్కలీని-ఏం చేస్తారు ప్రభూ.

అక్కర్—అనార్కలీ ! దురదృష్ట దేవతావతారం ! ఈ అనార్కలీ
 వృత్తాంతం అంతా యిక సమాధిచేసి వెయ్యండి. (మొక్కను
 చూపిస్తూ) ఈ అనార్కలీని యిక్కడే-యిప్పుడే శివ సమాధి
 చేసివెయ్యండి. (వెళ్తాడు)

తాన్ సేన్—అనార్కలీ ! అనార్కలీ.....

అబ్దుల్—ఇం తెక్కడి అనార్కలీ !

తాన్ సేన్—ఏమంటారు వజీర్ సాహెబ్.

అబుల్—అనార్కలి వృత్తాంతమే యికలేదు. అనార్కలి సమాధై
పోయింది.

రాన్ సేన్—చక్రవర్తి అనుజ్ఞ ప్రకారమేనా !

అబుల్—మంత్రి సుమూహయ పగ్గా నిర్ణయ బద్ధంగా !

రాన్ సేన్—అన్యాయం; అన్యాయం; వజీరీ ఇంత ఘోర నిర్ణయానికి
మీ మనస్సెట్లా అంగీకరించింది. ఇంతటి పైశాచిక కృత్యా
నికి మీ విచక్షణా జ్ఞానం ఎట్లా తల వగ్గింది.

అబుల్—రాజదీయల్లో మన మనస్సుకీ మనసులోని దయాది
సుకుమార భావాకూ రాపు లేదు గాయక మహాశయా !

రాన్ సేన్—అనార్కలి ! అనార్కలి ! అన్యాయంగా ఆహూతై
పోయావా. అనార్కలి. (దుఃఖిస్తుండగా)

(శ్లో ౪)

పూర్వప్రతులు

(నాటిక)

పాత్రలు

1. Dr. సంజీవం : పల్లెపట్టులో ఉచితంగా వైద్యశాల నడుపుతున్న డాక్టరు 28 సం॥రాలు.
2. ప్రెశిడెంటు : ఆ ఊరి పంచాయతీబోర్డు ప్రెశిడెంటు. 45 సం॥రాలు.
3. హెడ్మాస్టరు : ఆ ఊరి హైస్కూలు హెడ్మాస్టరు. 52 సం॥రాలు.
4. చాదరి : Dr. సంజీవానికి సహాయంచేస్తూ వైద్యశాలలో పనిచేస్తున్న యువకుడు. 22 సం॥రాలు.
5. జయరావు : సువర్ణ బాల్యన్నేహితుడు. 28 సం॥రాలు.
6. సువర్ణ : Dr. సంజీవం భార్య. 22 సం॥రాలు.

పూర్వ స్తుతులు

[Dr. సంజీవంగారి ఇంట్లో ముందుగది. సామాన్యమైన సోఫానెట్టు. అమధ్యలో ఓ చిన్న టీపాయి వుంటాయి.

తెరవెత్తేసరికి ఎవ్వరూ లేరు. తర్వాత Dr. సంజీవం భార్య సువర్ణ, ఆవూరి పంచాయతీబోర్డు ప్రెసిడెంటు, స్కూలు హెడ్మాస్టరు, మరో యువకుడు చాదరి ప్రవేశిస్తారు. డాక్టరు సంజీవం, సువర్ణల చేతిలో పూలహారాలు వుంటాయి. చాదరి చేతిలో రెండు వెండి కేస్కెట్లు, హెడ్మాస్టరు చేతిలో రెండు సన్మానపత్రాలుంటాయి. సంజీవం సువర్ణలు తప్ప తక్కినవారంతా చాలా సంతోషంగా వుంటారు]

హెడ్మా—సన్మానం దివ్యంగా అనుకున్నప్రకారం జరిగిపోయింది.

ఏ వర్షం రాకముందే మంచి పనికి ఇల్లాగే దైవసహాయం గూడా లభిస్తుంది.

ప్రెసి—దైవ సహాయం లభిస్తుందీ, ఆ జాతకుడి జన్మనక్షత్రబలం ఉపకరిస్తుంది. నేను ప్రెసిడెంటుగా ఎన్నికై నప్పుడు, చూడలే! ఎంతముంచుకొచ్చింది. వూరిమీదికి? నా జన్మ నక్షత్రం అలాంటిది.

హెడ్మా—దానికి నేనేం కాదనను; చూడరాదూ! 50 ఏళ్లు నిండాయి.

ఇంత శ్రమపడి ఈ ఊరిస్కూలును నిర్వహించుకువస్తున్నాను.

సన్మానాలు నాకు చేస్తారనికాదుగాని—“దొరకనిచోట అముదము

పూర్వ స్మృతులు

చెట్టు మహావృక్ష మ" న్నట్లు-ఎవ్వరూ దొరకనప్పుడు తప్ప-
నన్నెవరన్నా అధ్యక్షుణ్ణి కూర్చోపెట్టి-ఒక్క-దండ-ఏ చేనేత
నూలుదన్నా సరే-మెళ్ళో వేస్తున్నారా!-దైవానుగ్రహం. జాతక
ప్రభావం. Dr. సంజీవంగారన్నా, వారి భార్య సువర్ణదేవన్నా,
కులదైవాల్లాగ-ప్రతియింట్లో-ప్రతినోట్లో - మెలుగుతున్నారు.
అంతా ఎంత ? ఒక్క నాలుగేళ్ళలో !

చౌదరి-ఎందుకు పూజించరూ; నాలుగేళ్ళక్రితం పన్ను పోటాస్తే
పట్నం పరుగెత్తాల్సి వచ్చేది. మానాయన-వెధవ, పావలా
యింజెక్షన్ చేయించుకోతానికి,-పదిమైళ్ళుపోయి వచ్చేవాడు.

ప్రశ్ని-అసలుసంగతి ఎన్నిప్రాణాలు నిలబెట్టారు!! ఆ సంగతి
చూడు; మొన్నమట్టుకు మొన్న చూస్తుండగా మావాడికి
ముంచుకురాలే; డాక్టర్ గారు ఏమన్నారు ? గంట నేపుకూడా
సమ్మతం లేదన్నారు. ఏదో! వారి హస్తవాళి; సువర్ణమృతల్లి
చల్లనిచూపు-వాడి జాతకప్రభావం- !

హెడ్డా-దైవానుగ్రహం !

చౌదరి-డాక్టర్ గారిసంగ తల్లావుంచండి. ఇంత చదువుకుని,
సువర్ణమృగారి కేంపట్టింది-ఇలా నేవచేయటానికి ? ఆయన
గారి కంటె యీమెగారు నర్సులకంటె ఎక్కువగా-నిజానికి
తల్లితండ్రుల కంటె ఎక్కువగా రోగులనేవ చేస్తున్నా
రంటే....!!

సంజీ-ఈ పొగడ్తలకేంలేండి; ఉపన్యాసాల్లో పొగిడారు; సన్మాన
పత్రంలో పొగిడారు; చాలమా ! ఇందులో మాదేం గొప్ప

తనం లేదు. నిజానికి మాకంటే మన చౌదరి మీతోకలిసి నేవచేస్తున్నాడు మాకంటే ఎక్కువగా. నిజమైన ప్రజాసేవ అదీ? అనవసరంగా ఈ కేస్కెట్లు కొని డబ్బు దండగ పెట్టారు. వీటిబదులు మరో రోగికి మంచం కొంటే బాగుండేది.

ప్రెశి—అలా అనకండి. ఒరి సన్మానపత్రం చేతికిస్తే ఏం బాగుంటుంది. మంచాలకు యిప్పుడు కరువులేదుగా.

హెడ్మా—ఇంత చిన్నతనంలో మీరు చేస్తున్న సేవకు యీ వెండి బంగారాలొక లెక్కా! ఏదో ఊరి వారి భక్తి విశ్వాసాలకు తార్కాణంగా.....

చౌద—ఎంత భక్తివిశ్వాసాలు లేకపోతే అనుకున్నదానికంటే రెండింతలుగా చందాలు పోగయ్యాయి.

హెడ్మా—ఆ. ఇదంతా మీ దంపతుల త్యాగశీలతకూ ఆర్తజన సేవకూ, నిదర్శనంగాదటండీ.

సంజీ—త్యాగశీలత! ఆర్తజన సేవ! (కళ్ళనీళ్ళు తిరగ్గా) ఉమించండి హెడ్మాష్టర్ గారూ! నా మనసులో ఎక్కడో కలుక్కుమంది. కాసేపు రోగుల్ని చూసి వస్తేగాని మనసు ఆగదు. రా! రా! చౌదరీ ఒక్కసారి అలావెళ్ళొద్దాం, రా.

(ఇద్దరూ వెళ్తారు హెడ్మాష్టరు ప్రెశిడెంటు నిర్బంధపోయి అతే చూస్తూ నిల్చుంటారు. ఇంతలో సువర్ణ దుఃఖాన్ని దిగమింగుతూ, రెండవవైపుకివెళ్ళి టేబుల్ దగ్గర నుంచుంటుంది.)

ప్రెశి—ఏమిటిది ?

హెడ్డా—పాపం : ఎంత విశాలహృదయమో, అంత సాధు హృదయం.

ప్రెశి—మనం ఏదో అనకూడని మాట అన్నాం : (ఆ మాటలు విన్న సువర్ణ దుఃఖం భరించలేక దుఃఖించి టేబుల్ మీద వాలి పోతుంది) ఇదేమిటి ! : సువర్ణమ్మా.....

హెడ్డా—ఎందుకమ్మా దుఃఖిస్తున్నారు? (సువర్ణ మరీ దుఃఖిస్తుంది)

ప్రెశి—ఈ సన్మాన సందర్భంలో—మన ఆసుపత్రి వార్షికోత్సవ సందర్భంలో ఎంతో సంతోషంగా వుండాల్సింది ! ఇంత సేపూ చిన్నబోయే వున్నారు. ఇప్పుడిల్లా కన్నీళ్లు పెట్టుకున్నారు. ఏమిటమ్మా మేము అనకూడని మాట అన్నామా ?

సువ—ఏంలేదు. తమించండి; ఈ సన్మానానికి మే మనర్హులం. ఈ పూరిదండలకూ పొగడ్తలకూ మాకు అర్హతలేదు. ఈ సన్మానపత్రంలో చిన్నవాక్యంగాడా ఈ జన్మలో మాకు వర్తించదు.

ప్రెశి—మీకు వర్తించకపోతే—ప్రపంచంలో ఏ సన్మానవాక్యం-ఎవ్వరికీ వర్తించదు.

హెడ్డా—ఇంతకూ అస్తుతి వాక్యాలవల్లనే యిలా విచారపడ్డారాఅని?

సువ—కాదు. కాదు. హెడ్డాష్టరుగారూ. కాదు. ఈ స్తుతివాక్యాలు—పూరిదండలూ ఎండిపోయిన ఎడదల్లో దేన్నో కదిలించి వేశాయి. మీరందరూ మేమేదో త్యాగం సేవ చేశామనుకుంటున్నారు; నిజానికి మేమేం చేయలేదు.

హెడ్డా—అదేమిటి? ఈ ఆసుపత్రి ఏమిటంటారు? ఈ చుట్టు

ప్రక్కల పిల్లాణ్ణి ఎత్తుకొని మీపేరు తల్చుకోనిదెవరు?

సువ—అదంతా నిజమే కాని అదంతా ఎందుకు చేస్తున్నామో—

మీకు తెలియదు. ఎవ్వరికీ తెలియదు. కాని-కాని-యీ మన

సును మరిపించటానికి-యీ మార్గాన్ని ఎన్నుకున్నాం-మన

సును మోసం చేసుకోటానికి-మభ్యపెట్టటానికి, మరో మార్గం

లేక-యీ మానవసేవకు పూనుకున్నాం-దాన్ని త్యాగం

అంటారా? ఆర్తజన సేవ అంటారా? ఆమాటకు తగని

బ్రతుకు మాది-మాష్టరుగారూ-ఆ త్యాగం మాలో లేనేలేదు.

హెడ్డా—అల్లా అంటారేం? మీ దంపతుల్లాగా ఆదర్శప్రాయంగా

ఎవరు జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు?

సువ—జీవితం గడుపుతున్నాం. ఆదర్శప్రాయంగానో! కాదో!

మామూలు దంపతుల్లాగ మాత్రంకాదు.

హెడ్డా—ఏమంటారు!!

సువ—డాక్టరుగారూ-నేనూ, కుత్రిమమైన జీవితాన్ని గడుపుతు

న్నాం. ఆ కుత్రిమ దాంపత్యాన్ని మరిచి పోవటానికే ఈ

త్యాగం-యీ ఆసుపత్రి-ఈ అనాధసేవ-అంతవరకే! ఇక

మీద నన్నేమీ అడక్కండి.

(గబగబా లోపలికి వెళ్ళిపోతుంది. ఇద్దరూ నిర్భాంతపోయి నిలుచుంటారు. కాసేపటికి)

హెడ్డా—అందుకే ఈ సన్మానాలకు ఒప్పుకోరూ-ఒప్పుకున్నా సంతో

షంగా ఒప్పుకోరన్నమాట

ప్రెశి—కాని-విచిత్రంగాలేమీ ! ఈ వయసులో ! యీ వైరాగ్యం!
హెడ్మా—సహజంకాదు. కనకే బాధ పడున్నాడు. ఏమిటో
ప్రపంచం !!

[చౌదరి, సంజీవం ప్రవేశిస్తారు]

సంజీ—ఆ వీరయ్య కాలు బాగా ముదిరిపోయింది.

చౌద—ఏ వీరయ్య ?

సంజీ—అదే. పదహారో బెడ్డు. (Bed)

చౌదరి—అతని పేరు “వెంకటాద్రి” కాదండీ:

సంజీ—ఆ-ఆ-వెంకటాద్రినేమో !! మర్చిపోయాను ఇంకా యీ
దండ లూగిండలూ యిక్కణ్ణించి తీసి పారెయ్యలేదేం ? ముందు
వీటిని తీసిపారేయించు. సువర్ణా !! ఓ; సువర్ణ వెళ్ళిపో
యిందా ! నువ్వు తీసుకెళ్ళు చౌదరి వీటన్నిటినీ లోపలకు తీసు
కెళ్ళు ముందు.

(చౌదరి వాటన్నింటినీ తీసుకువెళ్తాడు)

హెడ్మా—డాక్టర్ గారూ ! నేను పెద్దవాణ్ణి. చనువు తీసుకుని నే
చెప్పేది వేరేవిధంగా తలపెట్టక-వినాలి.

సంజీ—ఓ. అల్లాగే. కాని ఆ వెంకటాద్రికి ఆపరేషన్ చెయ్యక
పోతే, ప్రమాదం. పట్నానికి పంపించే వ్యవధిలేదు; నేనే
చెయ్యటానికి ధైర్యం చాలటంలేదు. కాని !

ప్రెశి—మాష్టరు గారనేది దాని సంగతి కాదండీ.

సంజీ—మరేమిటి ?

ప్రెశి—మీ దంపతులసంగతి.

సంజీ—ఓ! అవా! ఫర్వాలేదండీ. పిల్లా మేక గందరగోళంవుంటే ఏమో కాని ఏమీ లేనివాళ్ళం సంపాదించకపోతేనేం? వెనకెయ్యకపోతేనేం? ఏదో పదిమందికి సహాయంచేస్తే అదే సంతృప్తి.

హెడ్డా—కాని నే ననేది అదీ కాదండీ. నేను మీ కుత్రిమ దాంపత్యాన్ని గురించి విన్నాను.

సంజీ—అవా!!

హెడ్డా—జీవితాన్ని ఎదుర్కోవాలిగాని, ఇలా తప్పించుకు తిరిగితే తృప్తి వుండదు.

సంజీ—తృప్తి వుండదు. అవును—కాని నన్నేం చేయమంటారు? దీనికి కారణం నేనా! తీమించండి—నేనని సువర్ణ చెప్పివుంటే—ఆత్మహత్య యిదిపరకే చేసుకున్నాను. ప్రాణాలొదలటాని కయినా నేను సిద్ధమే.

హెడ్డా—అట్లా అనకండి. మీ గుండెల్లో ఇంత క్షోభ గూడుకట్టు కుని వుండిపోయిందని ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. జీవితంతో అందరం—కాస్తో కూస్తో—రాజీపడి కాలక్షేపం చేస్తున్నవాళ్ళమే—కాని రాజీ యిద్దరికీ అనుకూలపక్షంగా వుండాలిగాని, ఇద్దరికీ ప్రతికూలంగానే వుండగూడదుగా?

సంజీ—అనుకూలానికి—ప్రతికూలానికి నేనేం చేశాను? వివాహం అయిపోయింది. సువర్ణ మనసుమాత్రం యివ్వలేనన్నది. ఇహ నన్నేం చేయమంటారు. మనసులేని మోడుతో కాలం

గడపమంటారా ! వేరే పెళ్ళి చేసుకోమంటారా ? రెండూ నా
కిష్టంలేదు. [చాదరి వస్తాడు] చాదరి ! ఆ వీరయ్య-అహ-
అదే-వెంకటాద్రి కాలుసంగతి తేల్చుకోద్దాం. పద.

చాదరి-అది ఇప్పుడు మొదలెద్దే తెముల్తుందా-మీర్లు భోజనం,
గూడా చెయ్యకుండా ? ఎటూగానివేళ-

సంజీ-ఫర్వాలేదు. రా. ఎట్లాగో అట్లా తంటాలు పడ్డాం.

(ఇద్దరూ వెళతారు)

ప్రెశి-మనసుకు బాధ కలిగితే ఈయన రోగుల దగ్గరకెళ్ళి బాధ
మర్చిపోతున్నట్లున్నాడు.

హెడ్మా-ఏమిటీ ఖర్మ !

ప్రెశి-ఏమిటో ! ఖర్మ

హెడ్మా-అ దైవానుగ్రహం !

ప్రెశి-ఒక్కొక్క గ్రహచారం.

హెడ్మా-ఇద్దరూ చదువూ సంస్కారం వున్నవాళ్లు. నాల్గేళ్లు
అయిన తర్వాతగూడా యిదికా ఎడ పెడ మొహాలేమిటాఅని!!

ప్రెశి-ఏమిటో !

[సువర్ణ ప్రవేశిస్తుంది]

సువర్ణ-డాక్టర్ గారిక్కడికి వచ్చి వెళ్ళినట్లున్నారే !

ప్రెశి-ఆ-వచ్చేవెళ్లారు. ఆ వెంకటాద్రికాలు బాగుచేస్తానంటూ
వెళ్ళారు.

సువర్ణ-వెంకటాద్రి కాదా ! అది ఆపరేషన్ చేయాలిగా.

హెడ్మా-ఏమో మరి !

సువర్ణ—అరే ! భోజనం వేశవుతుంటే !! కాస్త కాఫీ కూడా తాట్కుండా వెళ్ళారే !

హెడ్మా—వెళ్ళారు. అసలే మనసు బాధలో వుందేమో. బాధ మరని పోవటానికే బహుశా వెళ్ళి వుంటారు.

సువర్ణ—బాధ. బాధే ! బాధే మరి ! మనసు సరిపుచ్చుకు బ్రత కటం బాధే.

ప్రెశి—బాధ కొంతవరకూ మాకూ అర్థమయింది. కాని దీనికి మీ యిద్దరిలో ఎవ్వరు కారణమో అర్థం కావటంలేదు.

సువర్ణ—కారణం ఇంకెవ్వరు ? నేనే ! ఆయన బాధకూ—నా బాధకూ అందరిబాధకూ కారణం నేనే.

హెడ్మా—ఎందుకమ్మా—ఎరిగివుండి బాధపడటం.

సువర్ణ—అదేప్రశ్న ! అదేప్రశ్న అహర్నిశలూ నేనూ అడుగు కుంటాను. కాని అందుకు తగిన సమాధానం రాదు. అడిగిన కొద్దీ మనసు విరిగిపోతుంది. ఏం చెయ్యమంటారు ? ఏం చెప్పమంటారు ? ఖర్చే అంటే యిదే నేమో !

[చౌదరి ప్రవేశం]

చౌదరి—వంటెన దగ్గర కారు బోల్తా కొట్టినట్టండీ ఆయనవరో— మంచి దెబ్బలు తగిలాయి. తీసుకు వచ్చారు.

ప్రెశి—ఏ వంటెన ?

చౌదరి—స్టేషన్ దగ్గర వంటెన.

హెడ్మా—అది మరి ఎత్తండీ. వెధవది.

చౌదరి—డాక్టర్ గారు ఆపరేషన్ లో వున్నాను మిమ్మల్ని చూడ

మన్నారు-అందాకా.

సువర్ణ-తీసుకురండి; తీసుకొచ్చి పడుకో బెట్టండి.

హెడ్మా-ఒకరికొకరు చేదోడుగా మన్నారు దాంపత్యంలో వాదోడుగాకూడావుంటే ఎంత బాగుండేది.

సువర్ణ-మీకు తెలియదు-మాష్టర్ గారూ. మీకేగాదు, ఈ మనసులో బాధ ఎవ్వరికీ అర్థంకాదు. ఈ మనసు ఒక మోడు, ఈ గుండె రాతిగుండె.

ప్రెశి-అంటే పెళ్ళికి ముందే ఎవరినన్నా ప్రేమించావా?

సువర్ణ-ప్రేమించాను. కాని ఈ పెళ్ళి చేసుకున్నాను.

హెడ్మా-అది ప్రపంచంలో చాలాచోట్ల చూస్తున్నాం. అందువల్ల జీవితాన్నే ఇల్లా ఎవ్వరూ చీకట్లో ముంచుకోకూడదు.

సువర్ణ-కూడదు. కాని ఎల్లా! జీవితంతో రాజీ పడటం ఎల్లా! మనసునే మోసం చేసుకోవటం! ఇంకా ఆనాటి మాటలు యీ చెవుల్ని చిల్లులు పొడిచేస్తుంటే ఎల్లా-ఎల్లా మనసును మళ్ళించుకోవటం! పెళ్ళి మాటలు జరిగాయానాడు. డాక్టర్ గారు పెళ్ళి చూపులకొచ్చారు. చూపులు నావళ్ళంతట్నీ వెయ్యి సూదులై గుచ్చుకున్నాయి. విధికి తలవంచి నే నెదటనే కూర్చున్నాను; మనసు మాత్రం అనుదినంలాగే ఆనాడూ అతణ్ణి కల్సుకుంది. చెరవిడిన తర్వాత తనువూ మనసును చేరింది. ఆఖరిసారిగా ఆనాడు అతను వచ్చాడు.....

(ఈ సమయానికి గాయాలు తగిలిన వోయువకుణ్ణి తీసుకు వచ్చి-చొదరి మొదలగువారు కొందరు బల్లమీద పడుకోబెట్టి వెళ్ళి పోతారు.)

వస్తు-పదునైన మాట లెన్నో మోసుకు వచ్చాడు. ఇద్దరం కన్నీళ్ళవేడి చల్లారే-రకూ దుఃఖించాం. ఆశలు తెగిపోయిన మనసులు-మనసులో మరిగిపోతున్న మమతలు. తెల్లవారే వరకూ కన్నీళ్లున్నాయో! కన్నీళ్ళిగిరేసరికే తెల్లవారిందో! వెళ్ళిపోతూ పడవలేని కళ్ళచూపుల తుంపుకుంటూ అత నన్నాడు “వెళ్ళిచేసుకుని నువ్వు వెళ్ళిపోతున్నావ్-వెళ్ళు నా ప్రాణాలే అరణంగా నీ వెనకనే వస్తాయి లెమ్మ” న్నాడు- అంతే. నాటి నుండి అతని మాటే వినిపించలేదు. నన్ను చూశి-ఆ జీవి ఆకాశంలోనూ-అతని చూశి అవనిమీద నేనూ, పుండి పోయాం.

చాదరి-(దగ్గరకెళ్ళి) ఆయన్ని తీసుకొచ్చామమ్మా.

సుప-వస్తున్నాను. (తన ధోరణిలో) అంతే. కాపరానికొచ్చినా డాక్టరుగారితో ఈ వూరొచ్చేశినా, మరెక్కడికీ వెళ్ళినా, చూపులా-ఆకాశంమీద-ఒట్టి కట్టె యీ భూమీమీద. దుఃఖించి ప్రయోజనంలేదు. విధి నెదిరించి బ్రతకలేం. లలాట లిఖితాన్ని తుడిచివెయ్యలేం, కాని నాకోసం-యీ మనసుకోసం - తన ప్రాణాన్నే వదలిన ప్రేమ మూర్తిని యీ హృదయంమీద నుంచి తుడిచివెయ్యటం ఎట్లా? జీవించేవున్న చిత్రాన్ని తుడిచి వెయ్యటం ఎట్లా? మనసు మార్చుకోవాలి; బ్రతుకును బాగు చేసుకోవాలి బాగుచేసుకోగలను-అతను బ్రతికుంటే. బాగు చేసుకుంటాను-అతను బ్రతికుంటే.

(గాయాలు తగిలి స్మృతి తప్పివున్న యువకుడు సువర్ణా అని కలవరిస్తాడు.)

సువ—ఆ!!

యువ—సువర్ణా.

సువ—ఎవరది?

(గబగబా వెళ్ళి ముసుగుదీశి చూస్తుంది)

యువ—సువర్ణా—(బాధగా అంటాడు.)

సువ—నువ్వా!! నువ్వా!! (ఖంగారుపడి వెనక్కి వచ్చేస్తుంది)

హెడ్డా—ఎవరు? ఎవరమ్మా ఆయనా?

ప్రెశి—ఎరుగున్నవాడా.

సువ—ఎరిగున్నవాడే. తెలిసినవాడే. (వెళ్ళిచూసి) ఏమీ మార లేదు; విచారంతో కుమిలిపోయిన మొహం, పైకి దెబ్బలేమీ కనిపించటంలేదు. స్మృతిమాత్రంలేదు. - మెదడే దెబ్బతిన్న దేమో! (నాడి పరీక్షచేసి కనుపాపలు పరీక్షించి) డాక్టరుగార్ని త్వరగా రమ్మను. చాదరీ ఏంచెయ్యాలో నాకేం తెలియటం లేదు. (చాదరీ పరుగెత్తుతాడు) అబ్బబ్బ! పెళ్ళికే దుర్ముహూర్తాన ఒప్పుకున్నానో గాని, నావల్ల అందరికీ బాధే! ఒకర్ని ముఖపెట్టలేను. నేను సుఖ పడలేను. (యువకుని వంకచూస్తూ) పాపం! బ్రతికే వున్నాడు. అంత దెబ్బ తగిలినా - బ్రతికే వున్నాడు. ఫర్వాలేదు-బ్రతుకుతాడు డాక్టరుగారొచ్చిచూశి మంచిచేదాకా జాగ్రత్తగా వుంటే-ఆ తర్వాత ఫరవాలేదు. మనం బ్రతికి బయటపడ్డట్టే. అలాడే ఆత్మహత్య చేసుకుంటే

ఏమయ్యేదో : ఏదైనా మంచిదే అయింది. ఇలా వచ్చి ప్రమాదవశాత్తు మన ఆస్పత్రికి రావటంగూడా మంచిదే అయింది. అనాడు ఆత్మసూత్య చేసుకుని ప్రాణాలు ఒదిలినా ఈనాడు ప్రమాదవశాత్తు ప్రాణాలు పోయినా-నా విచారం నాకు మిగిలేది. మాష్టరుగారూ ! మీరు చూడండి ! నాడి యింకా ఆడుతూనేవుందికాదూ ? ఒక్కసారి మీరుకూడా చూశి చెప్పండి; నాకూ ధైర్యంగా వుంటుంది.

హెడ్మా—(చూశి) నాడి బాగానే వుందమ్మా.

ప్రెశి—ఇంగారు పడకండి; కూర్చోండి. అయితే చిన్నప్పుడు మిమ్మల్ని ప్రేమించిన ఆయన ఇతనేనా ఏమిటి ?

సువ—అ ! !....అ ! ! కాదు. ఇతను కాదు. ఇతనెవరో, వస్తాను. మీరు డాక్టరుగారొచ్చేదాకా కాస్త జాగ్రత్తగా, చూస్తూ వుండండితన్ని. నేను....నా వంట్లో....బాగాలేదు. నే వెళ్తాను. ఇక్కడ వుండలేను. వెళ్తాను. (వెళ్ళి పోతుంది)

హెడ్మా—ఏమిటీ భగవద్విలాసం ! !

ప్రెశి—అదే మరి, జాతక ప్రళావం ! అయితే ఇప్పుడేమవుతుందో ఆ డాక్టరుగారి కీసంగతి తెలిస్తే....! !

హెడ్మా—తెలియ నివ్వగూడదు. తెలిస్తే విరక్తిలో ఎవరు ఏం చేస్తారో....

ప్రెశి—నురే. అసలే నివురు గప్పిర నిప్పు డాక్టరుగారి మనస్సు.

హెడ్మా—మనం కాస్త జాగ్రత్తగా కవిపెట్టివుందాం.

ప్రెశి—ఇతనూ యిదేసమయానికి వచ్చాడు, చూడండి !!

హెడ్మా—రావటమే మంచిదయింది. బ్రతికి వున్నాడు గనక ఆమె మనస్సు మార్చుకోవచ్చు.

ప్రెశి—అవును. “బ్రతికుంటే-బ్రతుకు బాగుచేసుకోగలను అంది” యిందాక.

(యువకుడు “సువర్ణా” అని కలవరిస్తాడు)

హెడ్మా—ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు.

ప్రెశి—ఆ కనురెప్పలమీద విచారభారం చూడండి. ఆ పెదిమలు కదుల్తున్నాయి.

హెడ్మా—కాని మనసులో మడతలు విడివడటంలేదు.

ప్రెశి—ఆగండి-ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు.

యువ—(కలవరిస్తూ) నువ్వే నా ఆశల పోషించావ్. నువ్వే పూడ్చిపెట్టావు. నువ్వే నా మనోరంగం నేలకున్నావ్- నువ్వే దోచుకున్నావ్. నువ్వే నా హృదయాన్ని మధురమయిన నినాదాల నింపివేశావ్-నువ్వే విషాదంగా అంతలోనె మార్చి వేశావ్.

ప్రెశి—పాపం !!

హెడ్మా—ఇతను కవో !! ఆ వస్తువే అలాంటిదో !!

ప్రెశి—వినండి.

యువ—తెగిపోయిన గాలిపటం-విశాల పెళ్ళ్యంలో మాయమయినట్లు నా మనోరంగంలో నీ మన నెక్కడుందో, వెతికినా, కన

పడటంలేదు. వెతకటంలోనే బ్రతుకంతా చితికి చివికి పోతున్నది.

ప్రెశి—ఆమె అన్నట్లు-ముగ్గురూ బాధపడ్తున్నారు. ఈ బాధకంటే-
అయ్యితే అయింది-ఇప్పటికన్నా విడిపోవటమే మంచిదేమో !

[Dr. సంజీవం గబగబా వస్తాడు]

హెడ్మా—అప్పుడే మీ ఆపరేషన్ అయిపోయిందా !

సంజీ—ఏదో ఒకవిధంగా పూర్తిచేశాను. ఎవరికో దెబ్బతగిలితే
తీసుకు వచ్చారట. ఈయనేనా !

హెడ్మా—ఆ ! ఈయనే !!

(వెళ్ళి పరీక్ష చేస్తుంటాడు)

యువ—సువర్ణా ! సువర్ణా ! పెళ్ళిచేసుకుని నువ్వెళ్ళిపోతున్నావ్ ;

వెళ్లు. నా ప్రాణాలే నీ కరణంగా నీ వెనకనే వస్తాయి.

(పరీక్ష ఆపి సంజీవరావు నిర్ఘాంతపోయి నుంచుంటాడు)

హెడ్మా—ఏవో సంధిమాటలు !!

సంజీ—అవును. సంధే.

యువ—నా ప్రాణాలే నీ కరణంగా ఇస్తున్నాను తీసుకుపో సువర్ణా.

సంజీ—సువర్ణా ! సువర్ణా !

ప్రెసి—ఏం ? అతని కెట్లా వుందండీ ?

హెడ్మా—ఆమె నెందుకు పిలుస్తారు?

ప్రెశి—మరేం ప్రమాదం లేదుకదా !

సంజీ—కాదండీ! అతనే! ఇతనే అతను. సువర్ణ యితణ్ణి చూడలే? చూసి గుర్తించకుండా వుందా? చాదరీ! చాదరీ. (చాదరి రాగా) తొందరగాపోయి మన కాంపౌండరునడిగి నా Bag..... పట్టుకురా. (చాదరి పరుగెత్తగా) సువర్ణ యితణ్ణి గుర్తించ లేదా? గుర్తించి వూరుకుందా? ముందు ఇతనికి యింజెక్షన్ యివ్వాలి. మెదడు దిమ్మెక్కింది. అరే! గమ్మత్తుగాలేదూ? సువర్ణ యితణ్ణి చూసి సంతోషించిందా? విచారించిందా? విచారించే వుంటుంది. అంతే. విచారంతో చూడలేక, యిక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయి వుంటుంది. ఏం మాష్టరుగారూ! మీ రిక్కడ లేరూ? సువర్ణను చూడలే? మాట్లాడలే? అవును—మీకేం తెలుసు. మీకేం అర్థమౌతుంది. కాని ముందితని సంగతి చూసి....పర్వాలేదులెండి. తల దిమ్మెక్కిపోయి సందిలో మాట్లాడుతున్నాడు.

(చాదరి Bag-పట్టుకు రాగా, ఒకమందు వాసన చూపించ మని యిచ్చి మరోమందు ఇంజెక్షన్ కూడా యిస్తాడు.)

బహుశా! మరో పదినిమిషాల్లో తెలిసి రావచ్చు—లేదా అసలు రాదు. పోతే—సువర్ణ! సువర్ణసంగతేదో ఇండాక అన్నాను గదూ, అది మరేంలేదు—ఏదో చిన్ననాటి విషయం. ఇతన్ని చిన్నతనంలో ప్రేమించింది. ఏదో చిన్నతనం. తన చిన్న తనాన్ని మర్చిపోలేక బాధపడ్తోంది. ఇప్పటికీ మర్చిపోలేకుండా వుంది. ఇక మర్చిపోతుంది, ఇక బహుశా మర్చిపోగలదు.

ఏం? నుర్చిపోలేదండారా: (నవ్వి) బహుశా: ఇతన్ని చూడంగానే, మండి వద్దానని ఓర్చలేకపోతాననీ పవిషమోయిచ్చి పారేస్తానని, తను కలలుకంటూ వుంటుంది సువర్ణ. కాదా? కాని-నే నదేంలేదు, సవ్యతున్నాను. తేలిగ్గా-నాటకంలో ఏదోచూసి నవ్విసట్లుగా నవ్వేస్తున్నాను. (నవ్వి యిహా నవ్వలేక ఆగి) సువర్ణను పిలవండి-మాష్టర్ గారూ! అతనికి మెలకువ రాగానే సువర్ణ కనిపించాలి. ఇద్దరూ సంతోషించాలి. నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. తప్పుకుంటాను. కాసేపు నామాటే మరచి, గతమంతా స్మృతిలో కొస్తుంటే-సంతోషిస్తారు. సంతోషించనివ్వండి. నాకూ సంతోషమే. చాళ్ళు సంతోషిస్తుంటే నేనూ సంతోషంగానే మరణించగలను. (అని సవ్యతూ వెళ్ళిపోతాడు)

(హెడ్మాష్టరు ప్రెజిడెంటు మొహ మొహాలు చూసుకుంటారు)

హెడ్మా-చాదరీ! చాదరీ! నువ్వు డాక్టర్ గారివెంట వెళ్లు. ఏం ప్రమాదమో-తలపెడితే కొంపమునుగుతుంది.

[వాసనచూపే బాటిల్ హెడ్మాష్టరుచేతి కిచ్చి చాదరి బయటకు వెళతాడు-అలోగానే సువర్ణ రెండోవైపునుంచి వస్తుంది]

సువ-(డాక్టర్ గుర్తించాడని తెలియక) ఆయ నప్పుడే వెళ్ళిపోయారేం?

హెడ్మా-ఆ-ఏంలేదూ; ఇంజెక్షన్ అదీ యిచ్చారు-కా నేపటికి తగ్గి పోతుందన్నారు.

సువ-తగ్గిపోతుం దన్నారా ! ప్రమాదం లేదన్నారా ! ఏం యింజెక్షన్ యిచ్చారో? (అని క్రింద అంతా వెతుకుతుంది)
ప్రెశి-ఏమిటమ్మా వెతుకుతున్నారు.

సువ-ఆ. ఆ. ఇంజెక్షన్ బుడ్డి. ఏ ఇంజెక్షన్ యిచ్చారో చూద్దామని—!

ప్రెశి-ఏదో ఘాటైనదే యిచ్చివుంటారు. 10 నిమిషాల్లో తెలివి రావచ్చు అన్నారు.

సువ-తెలివి రావచ్చున్నారా ? 10 నిమిషాల్లో అయితే ఫర్వాలేదు. తెలివి వస్తుంది బ్రతుకుతాడు. సాధారణంగా నవలల్లో నాటకాలల్లో యీ సంఘటనల్లో విష మిచ్చి చంపేనేటట్లు చూపిస్తారు కాదండీ....కాని.....!

ప్రెశి-అల్లా మన డాక్టర్ గారు ఎప్పుడూ చేయరు. కానీ, ఆయన మాత్రం ఘట్టిగా ఏం చెప్పగలరు. 10 నిమిషాల్లో తెలివి రాకపోతే-ఇహ అసలు రాదన్నట్లు జ్ఞాపకం.

సువ-అసలు రాదన్నారా ! నిజంగానా ! ! అయితే-! ఇంజెక్షన్ నిచ్చి ఎంత నేపయింది.

హెడ్మా-ఇప్పుడేగా ! 3-4 నిమిషాలు అయిం దంతే.

సువ-చూడు నాలుగు నిమిషాలా ! ! ఇంకా 5-6-7 నిమిషాల్లో తెలివి రావాలి. లేకపోతే-అసలు రాదు. అసలు రాకుండా

ఏమీ యివ్వలేదుగదా ? ఇంజెక్షన్ ఏంపూయి ఎక్కడ పడే శారో ? (వెతుకుతుంది)

ప్రెశి—నువ్వు లోపలి కెళ్ళమ్మా, నీ మసన్నేం సరిగాలేదు.

సువ—ఫర్వాలేదండీ; నాకేం ఫర్వాలేదు. కాని వాళ్ళిద్దరూ ! !

హెడ్మా—అదే నే ననేదీని-పోనీ, నువ్వు డాక్టర్ గారిదగ్గరకన్నా వెళ్ళు. ఆయనా అదోమాదిరిగా వున్నాడు.

సువ—ఆయనా ! ! అదో మాదిరిగానా ?

హెడ్మా—ఏమిటో ! మీ యిద్దరికీ అడ్డంకాకుండా సంతోషంగా తను తప్పుకుంటానన్నట్లేదో అన్నారు.

సువ—అల్లా అన్నారా ! నాకు తెలుసు. ఆయన అలాంటిమనిషే— కాని-కాని-అలా జరగటానికి వీలేదు. ఆగండి. ఆయనేరీ ?

ఎక్కడి కెళ్ళారు ?

హెడ్మా—ఎక్కడికెళ్ళారోగాని, మేం ఆయన వెనకనే చాదరిని పంపించాం-జాగ్రత్తగా చూస్తుండమని.

సువ—చాదరిని పంపించారా ? సరిగ్గా చెప్పి పంపించారా ! ఏమో! ఒక్కసారి ఆయన్ని చూడాలి. చూశివస్తా నాగండి.

హెడ్మా—వెళ్ళిరా. మే మిద్దరం ఇక్కడే వుంటాం.

సువ—వెళ్ళొస్తాను. ఇతన్ని-ఇతన్ని జాగ్రత్తగా చూస్తూవుండండి.

తెలివివచ్చేదాకా, అది వాసనచూపిస్తూ వుండండి. (వెళుతుంది)

ప్రెశి—పాపం.

హెడ్డా—ఆ పరమేశ్వరుడి చిద్విలాసం :

ప్రెశి—గ్రహచార మెట్లాగుందోగాని ఇది ఎటుతేల్తుందో చెప్పటానికి తరంగాకుండావుంది.

హెడ్డా—ఈయనికి తెలివి వచ్చిం తర్వాతగాని తేలదు.

ప్రెశి—నామట్టుకు నాకు - డాక్టర్ గారు వీళ్ళిద్దరికీ పెళ్ళిచేసి వెళ్ళిపోమ్మంటారనిపిస్తోంది.

హెడ్డా—ఏమో ! ఇతనికి తెలివిరాంగానే క్షమార్పణకోరి-నిమ్మదిగా తప్పుకుపోతే హాయిగా వుంటుంది.

ప్రెశి—అయినా వేరే పెళ్ళికొప్పుకుని నాలుగేళ్లు కాపురం చేసిన తర్వాతగూడా చిన్నప్పుడేదో జరిగిపోయిన సంగతి మనస్సును ఇంత బాధపెడుతుందంటారా ?

హెడ్డా—ఆ బాధ పడటం సామాన్యమే గాని బహుశాః ఈమె మాటల్ని బట్టి చూస్తే తనకోసం ఆతను ప్రాణా లొదిలాడని, పెళ్ళయిన తర్వాతే ఎక్కువ బాధపడ్డట్టు తోస్తుంది.

ప్రెశి—అయితే యితన్ని ప్రేమించి మరి డాక్టర్ గార్నెందుకు పెళ్ళి చేసుకుంది ?

హెడ్డా—దానికేం కారణాలున్నాయో - అంతకుముందు, నిజానికి ప్రేమించిందో-లేదో.

ప్రెశి—ఏమో ! ప్రేమ విఫలమయినా ప్రాణాలు తీసుకుంటాడని అనుకోలేదోమో !

హెడ్డా—ఏమో !

ప్రేశి—ఏమొ ! అగండి : ఇతను కడుల్తున్నట్లున్నాడు.

హెడ్మా—ఆ. కదిలాడు.

ప్రేశి—అదిగో; కళ్ళుగూడా తెరిచాడు.

(యువకుడు లేచి అటూ యిటూ చూస్తాడు)

యువ—ఏమిటిది-నేను !! నేను ఎక్కడున్నాను !! ఇదెవరిల్లు ?

ఆస్పత్ర ?

హెడ్మా—ఆ ఆస్పత్రే. మీరు....మీదేవూరు ?

యువ—బెజవాడ,

హెడ్మా—పేరు ?

యువ—జయరావు. నా కారు-కారెక్కడ ?

హెడ్మా—అక్కడే ! పడిన చోటనే వుంటుంది. కాసేపు పడుకో
తర్వాత దాని సంగతి చూద్దాం !

జయ—ఫర్వాలేదు లెండి. కారు వంతెన దాటించాను! అందాకా
జ్ఞాపకముంది. అంతే అక్కడ కళ్లు తిరిగినట్లున్నాయి ఇంతకూ
ఇది ఎవరి హాస్పటలు ?

హెడ్మా—Dr. సంజీవరావుగారి-ఆస్పత్రి.

జయ—సంజీవరావుగారా !! ఏ సంజీవరావుగారూ ?

హెడ్మా—Dr. P. సంజీవరావుగారు. మీరెరగరేమోలేండి.

జయ—Dr. P. సంజీవరావుగారా ! అగండి—(అలోచించి) ఆ !

సంజీవరావే; వారిభార్య సువర్ణ ....

హెడ్మా— ఆ అవును. అదే-అయితే మీకు డాక్టర్ గారు తెలుసా ?

జయ—ఆ-ఆ- తెలుసు. కాని.... నేను వెళ్ళాలి. తొందరగా వెళ్ళాలి.

కాస్త ఎవరినన్నా పంపండి కారుదాకా !

ప్రెశి—ఆగండి. కాస్త విశ్రాంతి తీసుకోండి.

జయ—ఒద్దు. ఇక్కడకాదు-ఇంటికిపోయి విశ్రాంతి తీసుకుంటా-

ఇక్కడ ఉంటే అసలు విశ్రాంతి వుండదు.

ప్రెశి—ఆగండి. డాక్టరుగారొస్తారు. వచ్చినతర్వాత - వెళ్ళ

వచ్చంటే-అప్పుడు వెళ్ళురుగాని.

జయ—మీకు తెలియదండీ, నే తొందరగా వెళ్ళాలి. సువర్ణ-సువర్ణ-

నన్ను చూడలేదుగదా !

హెడ్మా—చూశారు.

జయ—చూశిందా ! గుర్తించలేదా ? గుర్తించకుండా వుంటుందా ! :

హెడ్మా—గుర్తించారు. దంపతు లిద్దరూ మిమ్మల్ని గుర్తించారు.

ప్రెశి—గుర్తించి - అనవసరంగా మనసులు బాధపెట్టుకున్నాట

గూడా ?

జయ—బాధా ! అయితే, సువర్ణ సంగతి నాసంగతి డాక్టరుగారికి

తెలిసిపోయిందా ?

హెడ్మా—ఇదివరకే తెలుసు.

జయ—ఇదివరకే తెలుసా ? అయితే ఇప్పుడు నన్ను చూడంగానే

యిద్దరికీ మళ్ళీ కలతలారంభమయ్యాయా ? డాక్టరుగారు

సువర్ణ నేమన్నా అన్నారా ?

ప్రేమి—అయినేమీ అనలేదు. అనకుండానే ఆమె మరింత బాధ పడ్తోంది.

జయ—బాధపడ్తోందా ? అవును. బాధపడ్తుంది నాకు తెలుసు: బాధపడ్తుంది. ఈ నాలుగయిదు సంవత్సరాలూగూడా బాధ పడ్తూనే వుంటుంది. My god ! ఆలోచన లేకుండా అన్నా నామాట ! అనకుండా—పైకి అనకుండా ఎక్కడో అజ్ఞాతంగా ప్రాణాలొదిల్చే ఎంత బాగుండేది. సువర్ణ అంతా నిమ్మిడిగా మరిచిపోయి వుండేది. ఏం లాభం నోరు జారినతర్వాత ? అబ్బబ్బ !! నే వెళ్ళిపోవాలండీ ఇక్కణ్ణించి. తొందరగా వెళ్ళిపోవాలి; డార్టర్ గారికి Thanks చెప్పండి. ఏ గోలా జరగక ముందే నే నిక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోవాలి.

ప్రేమి—గోలకేం భాగ్యం ? చాలా జరిగింది.

హెడ్మా—అదంతా యిప్పుడెందుకులెండి.

జయ—గోల జరిగిందా ? ఏం గోల : డాక్టరుగారు సువర్ణనే హింసించ లేదుగదా మాట్లాడరేం ? ఏమన్నా చేస్తే—చెప్పండి. నేనేం చేసే నాసరే వార్ని ప్రార్థిస్తాను. బ్రతిమాల్తాను! ఏం చేసేనా సువర్ణ జీవితాన్ని పాడుచెయ్యవద్దని ప్రమాణం చేయించుకుంటాను.—నా జీవితాన్ని నేను నాశనం చేసుకున్నాను. వాళ్ళిద్దరూకూడా ఎందుకు పాడవాలి చెప్పండి—ఏమన్నారు ? మాట్లాడరేం ? మాట్లాడరేమండీ ? వాళ్ళిద్దరూ ఏదీ ? ఎక్కడున్నారు ? పదండి నేను మాట్లాడాను మాట్లాడరేమండీ!

మిమ్మల్ని చూస్తే నాకేదో అనుమానంగావుంది. సువర్ణను,-
డాక్టరుగారేమన్నాచేశారా మిమ్మల్ని బ్రతిమాలికుంటాను
చెప్పండి.

హెడ్డా—ఏం చెప్పమంటావయ్యా? ఏదో ప్రశాంతంగా నడచి
పోతున్న డాక్టరుగారి జీవితంలో కలతలు లేపటానికవచ్చి
నట్లున్నావ్! విధివై పరీత్యం కాకపోతే, ఏమిటిది? ఆదంపతు
లింతకాలం ఆత్మశాంతి లేకుండావున్నారంటే!!

జయ—ఆత్మశాంతి లేకుండా ఉన్నారా? ఇంతకాలం!!

హెడ్డా—ఆ. లేరూ, నీవ్వాఖరన అన్నమాటలా, సువర్ణమర్చిపో
లేక, నానా బాధ పడ్తోంది. నీమట్టుకు నువ్వు ఆత్మహత్యలేమీ
పాడూలేదు. శుభ్రంగా తిరుగు తున్నావు.

జయ—శుభ్రంగానే తిరుగుతున్నాను. ఆవేశ ఆవేశంలో ఆమాట
అన్నాను. ఆమెను బాధించాలనే ఆమాటన్నాను. కాని ఆత్మ
హత్య చేసుకోనూలేదు, సువర్ణను మరచిపోకుండా వుండను
లేదు: మళ్ళా యీ సంజీవరావుగారిపేరు విన్న తర్వాత
సువర్ణ గుర్తుకొచ్చింది.

ప్రెశి—సంజీవరావుగారిపేరు విన్న తర్వాతనా! మరి సం
మాటల్లోగూడా, ఆ మాటలే అన్నారు.

జయ—సంధిమాటల్లోనా?

హెడ్డా—ఆ! సంధిమాటల్లో!!

జయ—అన్నానా : : ఏమో ! అనాటిబాధ మనసులో ఏమూరి
దాక్కుందో ! అన్నానేమో ! కాని నాకేం తెలియదు.

ప్రేళి—బాగానే వుంది....అదిగో డాక్టరుగారు వస్తున్నారు.

[డాక్టరు. సంజీవరావు సువర్ణ వస్తారు]

సంజీ—(వస్తూనే) లేచారా ? తెలివి తొందరగానే వచ్చింది.

సువర్ణ. ఇక జరిగిందంతా మర్చిపోవచ్చు-ఎవరిళ్ళకు బాగు
పోవచ్చు. మీకారు మా డ్రైవరు బాగుచేస్తున్నాడు. భర్తా
లేదు. మీ సువర్ణనుగూడా తీసుకువెళ్ళండి.

జయ—క్షమించండి; ఈ ప్రమాదంవల్లగాని లేకపోతే, నే నెప్పుడూ,
మీ జీవితంలో జోక్యం కల్గజేసుకునేవాణ్ణికాదు. నిజానికి,
ప్రేమంటే బాధపడటం కాకూడదు. సువర్ణను నేను ప్రేమిం
చినమాట నిజమే కాని నామాట సువర్ణనింత బాధపెట్టిందని
విని ఆమాట అన్నందుకు నేనే బాధపడ్తున్నాను.

సంజీ—బాధపడనక్కర్లేదు. బాధపడిప్రయోజనంలేదు. మనసున్న
చోటే మనిషి వుండటం మంచిది. సువర్ణ మిమ్మల్ని మరిచిపో
లేకుండా వుంది. ఆ బాధ ఈ కళ్ళారా చూడలేను. నాబాధ నే
పడ్డాను. మీరిద్దరూ కలిసి వెళ్ళండి. మీ కారీపాటికి బాగుపడే
వుంటుంది. సువర్ణ! నువ్వేం సంకోచించ నక్కర్లేదు. సంతో
షంగా నేను ఒప్పుకుంటున్నాను.

సువ—నేను ఒప్పుకోవటంలేదు.

సంజీ—అదేమిటి - ఇప్పుడిల్లాగంటావ్ ? నువ్వీయన్నే ప్రేమించావుగా ?

సువ—ప్రేమిస్తే మిమ్మల్ని ఎందుకు పెళ్ళి చేసుకుంటాను ?

సంజీ—మరిన్నాళ్ళూ యీ బాధ ? ! !

సువ—బాధ ! బాధపడ్డమాటా; మనసు నిల్చుకోనిమాట నిజమే. నాకోసం ఒకవ్యక్తి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడనే నమ్మకం తలుచుకున్నప్పుడు డల్లా హృదయాన్ని నీరుచేసేసేది. ఇప్పుడితట్టే—కంటితో చూశాను. కనక ఆబాధ యిహాలేదు. నేను పెళ్లాల్సిన అవసరమూలేదు. ఉండి బాధపడాల్సిన అవసరమూలేదు.

సంజీ—కాని ఉండి బాధపడకుండా ఉంటావని నమ్మకం నాకూ లేదు. బాధపడుతూ వుంటే చూసి ఓర్చుగలనన్న నమ్మకం అసలు లేదు.

సువ—నమ్మకం నేను కలిగించగలను. రండి ఇక యీ ఆసుపత్రి మనసును మోసం చేసుకోవటానికిగాక, మనసు తల్గించుకోటానికి మార్గం చేసుకుందాము.

సంజీ—కాని,—కాని,—యీ నాలుగేళ్ళ బాధ నేను మరిచిపోలేను.

సువ—కాని క్షమించగలరు ?

సంజీ—ఎట్లా ? ? ఎట్లా క్షమించగలను.

సువ—మీమీద నొకున్న ప్రేమను చూసే. మీ బాధ చూసి నే నెంత బాధపడేదాన్ని యీ నాలుగేళ్ళూ ? ఆ బాధలోనే మిమ్మల్ని ప్రేమించటం కూడా నేర్చుకున్నాను.

సంజీ—సువర్ణ !

సువ—నాకీ తెలుసు. మీరు క్షమించగలరు. నన్ను క్షమించి
సంతోషంగా అతన్ని పంపివేయగలరు. క్షమించి సంతోషంగా
నన్నుండనివ్వండి.

[చౌదరి గబగబా ప్రవేశిస్తూ]

చౌదరి—ఆకారు లాభంలేదుటండీ ! ఇప్పుడు డప్పుడే బాగుపడదట.
నానాతంటాలుపడి మన Driver తేల్చి చెప్పాడు.

జయ—బాగుపడదు. దాన్ని ఎక్కడో దూరంగా దోవ కడ్డం
లేకుండా వదిలెయ్యండి. డాక్టరుగారూ ! మీకు చాలా కృత
జ్ఞుణ్ణి. ఈరోగిని మీరు ఎంత త్వరగా మరచిపోతానంటే
అంత కృతజ్ఞుణ్ణి. నెలవిప్పించండి. సువర్ణ ! క్షమించు.
వస్తా—(వెళతాడు)

హెడ్మా—ఇప్పటికి నా క్కాస్త అర్థమయినట్లుంది.

ప్రెశి—ఏమని ?

హెడ్మా—ప్రేమించటం కంటే—ప్రేమస్మృతిని మరచిపోవటం
కష్టమని.

ప్రెశి—ఏమొ ! నా కర్థమయిందల్లా ఒక్కటే !

హెడ్మా—అదేమిటి ?

ప్రెశి—గ్రహచారం కలిసివస్తే అంతా సులభమేనని.

హెడ్మా—కాదు. ఆ కర్మ సిద్ధాంతాల్ని యివ్వాలి ఖండించాలే
వస్తోంది.

ప్రెశి—ఏం ?

హేడ్మా—అది మార్గాంతరం లేనప్పుడు, మనసును మోసంచేసుకు
బ్రతకటం. మనసును మోసంచేసుకోవటం మణితబాధ.
కనక ధైర్యంగా బ్రతుకును బాగుచేసుకోవటం మంచిది.
సువ—బాగుచేసుకోవాలి. కాని, పూర్వస్మృతులన్నీ ఉంచుకొని
బ్రతుకును బాగుచేసుకోవటం మాత్రం అంత తేలికగాదు.

(అందరూ నవ్వుతారు)

ప్రెజి—రండి పోదాం. ఈ వార్షికోత్సవం యిల్లా ఆనందదాయ
కంగామారినందుకు మరొక్కసారి కాఫీత్రాగి ఆనందిద్దాం
పదండి.

(అందరూ లోపలికి వెళతారు)

—: తె ర :—

శ్రీకృష్ణ దేవరాయాంధ్ర భాషానిలయము
సుల్తాన్ బజారు - హైదరాబాదు.

ఈ దిగువ పేర్కొనబడిన తేదీనాడు
కాని అంతకు పూర్వము కాని ఈ
పుస్తకము వాపసు చేయవలెను. (తిరిగి
ఈయవలెను).

రంగ—ఆ ! నే నొకరోజున రోడ్డుమీద పోతున్నాను.

రామం—ఏ రోడ్డురా !

రంగ—అదంతా చెప్పకూడదులే—ఒకచోట—కిలకిలా నవ్వు వినిపించింది. “ఎవరా” అని యిట్టా చూశాను, అది ఒక అమ్మాయి; ఇహ ఆరోజునించీ రోజూ అటే తిరుగుతున్నాను.

రామం—రోజూ నవ్వు వినిపించిందా !

రంగ—అహ ! మళ్ళీ పదిహేనురోజులదాకా వినిపించలేదు. పదిహేనవరోజున ఎనిమిదిగంటలకి చీకట్లో మళ్ళీ వినిపించింది. ఈ సారి తోటలో ఆ అమ్మాయి తిరుగుతూ—తిరుగుతూ, ఇంత పెద్ద కంకరరాయి నామీదకు విసిరేశింది.

రామం—కంకరరాయే !!

రంగ—ఆ. కంకరరాయే; ఇంతపెద్దది. భుజంమీద పడింది.

రామం—ఇదెక్కడిప్రేమరా? కంకరాళ్లు విసరటం.

రంగ—ఏం ? కంకరరాళ్లు విసిరితే ప్రేమకాదా?

రామం—ప్రేమేలే ! కాని. అంత పెద్ద కంకరరాయా !

రంగ—అంతపెద్దరాయి విసిరితే, నేనంతపెద్దప్రేమేమో అనుకున్నాను.

రామం—ఇహ ఎప్పుడూ అల్లా అనుకోకు. ఎంత పెద్దరాయయితే అంత చిన్నప్రేమన్నమాట.

రంగ—కాదురా ! పెద్దప్రేమ. ఉత్తరం చదివితే తెలిసింది.

రామం—ఉత్తర మేమిటి ?

రంగ—ఉత్తరమే ! ఆ రాయికి ఒక ఉత్తరం కట్టివుంది.